

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA.
Srada Zrinyi Nrul 11a

INSERȚIUNILE

se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fl.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

Agravarea situației.

Arad, 12 Noemvrie.

Evenimentele se precipită așa de repede încât diplomația europeană nu este în stare să urmeze, cu remediile sale, cursul evenimentelor cari taie o brazdă din ce în ce mai adâncă în *statul-quo*, care astăzi nu mai este decât o ruină.

Victoriile strălucite, necontestate, ale Ligii balcanice apropie din ce în ce minutul așa de plin de pericole pentru pacea europeană: momentul încheerii păcii în Balcani. Deși pare paradox, curios, este așa: cu cât se apropie ziua păcii în peninsula balcanică cu atât cresc dificultățile menținerii armoniei între marile puteri europene chemate a consacra *situațiunea nouă* ce o vor crea aliații din Orient victorioși.

Am văzut că prim-ministrul Franței d. Poincaré a întreprins o foarte abilă acțiune diplomatică cu scopul de a stabili o unitate de vederi între cele două mari grupări europene în chestiunea orientală. Evenimentele însă au zădărnicit și de data aceasta intervențiunea bărbatului de stat francez.

Armata sârbă a intrat în Albania cu scopul de a asigura Serbiei unul sau mai multe porturi la Marea-Adriatică, porturi de care noua Serbie, mărită, va avea neapărată nevoie spre a-și asigura nu numai existența politică dar și o prosperitate economică printr-o eșire la mare. Știm însă bine că Austro-Ungaria nu poate vedea cu ochi buni această

expansiune spre mare a Serbiei, care ajungând odată la mare și la un litoral locuit de o populație de aceeași rasă va crea Austro-Ungariei mari neajunsuri. Afară de aceasta diplomația vieneză știe că monarhia austro-ungară nu mai poate fi sigură de drumul spre Salonic din momentul în care o parte a sângelui Novi-Bazar și a Albaniei se va transforma în teritoriu sârbesc. Progresarea Serbiei spre Vest, spre Marea-Adriatică, ar fi o dungă peste socotelile Austro-Ungariei.

Astăzi *conflictul austro-sârb* este declarat; Serbia este decisă a merge înainte și este sprijinită de aliatele ei. Primul-ministru d. Pașici a declarat zilele acestea corespondentului din Belgrad al ziarului „Le Temps” că Serbia în nici un caz nu poate renunța la litoralul adriatic. Pe de altă parte astăzi avem înaintea noastră o telegramă a ziarului „Daily Telegraph” cuprinzând declarațiunea primului ministru bulgar Gheșov că statele creștine din Balcani sunt și vor rămâne solide între ele și se vor sprijini reciproc. Deci Serbia va putea conta pe tovarășele sale de arme. Foarte semnificativă este declarațiunea următoare a lui Gheșov cu privire la pretențiunile Austro-Ungariei: „*Pretinsa revendicațiune a Austro-Ungariei de a-și rezerva pentru sine o trecere prin partea de Vest a peninsulei balcanice, îmi este absolut necunoscută*”.

Din această declarațiune, foarte recentă (ea a fost făcută la 8 cor.) a primului-ministru bulgar reese clar că *Liga balcanică este ostilă unei întinderi a Austro-Ungariei spre Salonic* și, din potrivă, protejează tendin-

tele Serbiei pentru care cucerirea cel puțin a unei părți din litoralul albanez este o chestiune de existență.

Vioțațiunea teritorului albanez de către armatele sârbești este prin urmare cauza gravă a situației internaționale. Ne înbăm, cu drept cuvânt, ce rost mai poate de acum înainte propunerea dlui Poincaré cu privire la desinteresarea teritoriului albanez în Balcani când Austria este pe punctul de a se încăera cu Serbia pe de o parte fiindcă ea vede cu ochi răi o eșire a Serbiei la marea-Adriatică?... Evident că intervențiunea dlui Poincaré este *tardivă*.

Se demonstrează clar această tardivitate și prin senzaționala audiență de Duminică a președintelui sobraniei, Danev, la monarhul nostru în Budapesta. Se afirmă că principalul scop al audienței a fost tot clarificarea divergențelor austro-sârbe și că Bulgaria țintește prin acest demers să probeze monarhiei considerația largă ce dă intereselor imperiului austro-ungar în Balcani, chiar și acum, după strălucitele victorii asupra turcilor. Danev a avut mai multe interviuri și cu ministrul nostru de externe contele Berchtold și se spune că rezultatele întrevederilor sunt norocoase în toate privințele. E ușor de înțeles însă, că misiunea dlui Danev nu s'a mărginit la chestiunea conflictelor dintre interesele austro-ungaro-sârbe și că ea s'a referit în mare parte și la chestiunea *compensățiilor teritoriale ale României, pentru realizarea cărora monarhia e decisă să dea întreg concursul ei faptic*. Și, după cum afirmă izvoarele vieneză, dl Danev a avut ocazie să

Lenau *

De Adam Müller-Guttenbrunn.

În cimitirul idilic din Weidling (lângă Viena) se află un mormânt modest de poet, lângă monumentul oriental, pompos, al lui Hammer-Purgstall, monument caracterizat prin inscripțiile grandilocvente, în toate limbile, în cari a vorbit învâțatul acesta. Mormântul poetului este împodobit cu o piatră modestă având un portret-medalion, iar de desubt nu stă nimic altă ceva decât cuvântul „Lenau”. Căsuța din Weidling a surorii sale (Tereza Schurz) a dispărut abia acum patru ani (articolul este scris în 1912 — trad.). Din fereastra căsuței avea Nicolae Lenau cimitirul acesta vecinic înaintea ochilor, când venea să locuiască în căsuță și când se odihnea acolo. El a și dorit să fie înmormântat aici. Că dorința aceasta are să i se ducă atât de ușor în îndeplinire, nu a mai crezut-o nici chiar dânsul, când a colindat prin largul lumii, când s'a dus în America și când și-a cumpărat acolo o mică de jughere de pământ din puținii

Post scriptum: Vreau să prind ocazia ca să recomand publicului românesc și pe M. G. — scriitorul „lără tendente”, dacă se poate spune așa, traducând un articol de al lui. Va interesa pe cetitori să citească părerile lui M. G. despre Lenau, marele său compatriot german. (Lenau, după cum o știm cu toții, este un fiu al Bănățului.) Din articolul, care urmează, tradus din revista germană „Von der Heide”, focalul tendințelor germane sănătoase în Bănat, va putea vedea publicul nostru și altceva: felul cum se editează în

bani moșteniți, cu scopul ca să gospodărească cu jugherele acestea. Drumul i-a dus însă, totuși, la urma-urmelor, spre Weidling. Casa de nebuni din Döbling nu era departe de locul de repaos de aici. Iar sora sa, Tereza, a privit încă ani îndelungași pe fereastra ei și a văzut miile de oameni, cari peregrinau la groapa iubitului ei frate și o împodobeau cu flori.

Au trecut șasezeci și doi de ani dela moartea lui Lenau și lumea tot îi mai compătimente soarta, ba se pare chiar că steaua lui se urcă mereu mai sus și mai sus, fiindcă edițiile operelor sale se sporesc și literatura despre dânsul crește din an în an. Pe lângă classicul Austriei-germane, pe lângă Francisc Grillparzer, a străbătut, ajungând în ochii posterității Nicolae Lenau drept *classicul Ungariei-germane*. Iar ca om este mai interesant decât Grillparzer. Demonul, care trăia în Lenau, demonul, care i-a sdruncinat nervii și i-a aruncat sufletul în noaptea minții, dă vieții acesteia de poet un fond romantic-mohorit. Iar documentele despre existența sa izvoresc astăzi mai bogat decât ai crede: ne este dat, nouă, celor născuți după dânsul, să putem arun-

zia de astăzi autori clasici, felul cum se comentează (se discută doară tocmai cele ediții promise din opera lui Eminescu al nostru!) Și — vor prinde dragoste și de Lenau, dacă cetitorii români nu l-au cunoscut până acum (?). Lenau este tradus bineșor în românește. Poeții români i-au dat atenția cuvenită. Reproduc în numărul de azi o poezie tradusă de Iosif. (Institutul de alienați din Döbling, de lângă Viena, a adăpostit, se știe, pe lângă Lenau și pe Eminescu. — Ce dureroasă coincidență!) H. P. P.

ca o privire asupra creșterii și evoluției acestui om alungat de *fatum* și ne este dat să vedem, la sfârșit, și opera de distrugere, care s'a săvârșit aici. Ori cine urmărește acest proces este cuprins de o putere neliniștitoare. Poeziile lui Lenau, scrisorile sale, jurnalele purtate de el, scrisorile prietenilor și ale femeilor, de cari l'au ținut strâns legături sufletesti, toate se îmbină unele într'alte, ca temele unei simfonii grandioase. Aici nu este nimic accidental, nimic neadevărat; totul e viață, e realitate. Poeziile acestea nu sunt jocul de trecere de vreme al unui spirit pretios, ci au fost primite, au fost simțite dureros, au fost intrupate în mijlocul durerilor. Și mai cu seamă jurnalele lui!

În editura „Insel” (Insula) din Lipsca publică tocmai acum Eduard Castle o ediție monumentală a lui Lenau, în șase volume mari. Ediția e aproape gata, se ține strâns de propria împărțeață a ediției ultime scoasă de poet, numai ce a rămas nepublicat după moarte și ce a fost scos din partea lui Lenau din operele sale, (parte îmbogățită de Anastasius Grün) a fost aranjat după alte principii. Scrisorile lui Lenau s'au sporit vădit dela prima ediție, făcută de cumnatul său, Anton Schurz. Și problema fatală a vieții sale amoroase, care poartă numele de „Sofia”, s'a clarificat de atunci cu desăvârșire. În schimb este încă cu desăvârșire nelămurit episodul tot atât de important, din anii tineri, relația lui cu *Berta Hauer*, care i-a născut un copil. Nu s'a găsit nici o scrisoare adresată dânsui. Și totuși, se pare că i-ar fi scris multe. Simțământul păcatului care l'a apăsător pe Lenau dela ruperea cu puterea a relației acesteia, nu l-a părăsit nici-

hainele sdrănuite ale robilor, virtutea
alul unei vieți superioare.

Când a sosit timpul, popoarele creștine
recucerit încetul cu încetul libertatea,
ându-se în state naționale și așteptând
sune ceasul eliberării fraților cari din
jurări cunoscute au continuat să sufere
robiei.

Și ceasul acesta al liberării a sosit. Stă-
tori s'au culcat pe laurii trecutului și dis-
pentru foștii vazali i-a făcut să piardă
realității prețuindu-i cu mult mai slabi
luptă, organizare și putere de jertfă. Lipsa
ideal a gonit la ei virtuțile și puterea de
crificii, lăsând liberă intrare iubirei de viață
odă, plăcerilor și corupțiunii.

Pe când creștinii făceau toate jertfele și
concentrau toate energiile pentru realiza-
idealului, care exclude desbinările interie-
lupte sterile, nepăsare și corupțiune. Pe
ofitieri popoarelor, cari luptă pentru li-
tatea fraților lor, asudau în munca plină
jertfă pentru instruirea soldaților, cei ai
lunii luau bacșiș pentru a scuti de ser-
și de armată pe creștinii primiți de cu-
în ostile turcești, contribuind ca numărul
aților instruiți să fie cu jumătate mai pu-
de cum erau trecuți în controalele ar-

Și astfel au plătit cu dezastrul cunoscut
mintă de a se adapta la nevoile civilizației
merne, care e *bazată pe viața națională și*
respectarea libertății tuturor celorlalte po-

Tocmai când tinerii turci introduseseră
razimul politic și sistemul de distrugere
meselor creștine din imperiu, tocmai atunci
cește prin reacțiune criza, care a dus im-
la nenorocirea actuală. Aceasta pen-
Tinerii Turci voind să reinvieze ve-
stat glorios au forțat nota căutând să
în practică idei, cari nu mai corespund
murilor noastre de conștiință națională.
astfel nu numai că n'au întărit statul, dar
prăbușit spre marginea prăpastiei, dând
de fraților celor asupriți să-și pună idea-
în aplicare și să-și concentreze toate ener-
pentru a-și realiza idealul legitim. Drep-

tatea cauzei, idealul acesta sfânt, a făcut ca
populațiile din statele balcanice să uite toate
neînțelegerile și să-și unifice energiile pentru
a ajunge la ținta dorită, visul lor de aur, care
este asigurarea unei vieți libere moderne
pentru frații lor de sânge ce zăceau în robie.
Și dreptatea, idealul, adevărul a biruit, iar
ceasul răsplătirii pentru asupritori a sosit.

Dispoziția în Austria

Viena, 11 Noemvrie.

E de mirat cum a evoluat opinia publică în
cele șase săptămâni de războire în Balcani. Ur-
mând mai mult instinctului de ură împotriva
slavilor amenințatori de toate părțile decât con-
vingerii politice despre însemnătatea imperiului
otoman pentru monarhia austro-ungară, la im-
putul războiului simpatia erau evident pe par-
tea Turcilor, și în același timp deplină încredere
în bravura tradițională a soldatului turc. „Tur-
cii vor să-i bată pe toți după oalață”, așa se a-
sigurau reciproc toți interlocutorii, „Turcii vor
îvinge” răsuna ca un echou. Când au venit
cele dintâi știri de învingeri ale aliaților, se
zâmbea. Într-o Joi seară se vesti că Sârbii au
fost înfrânți la Kumanovo: toată lumea a văzut
aci cel dintâi semn al vitejiei osmane. Ziarele au
publicat în frunte știrea, au comentat-o după
vrednicie; a doua zi s'a aflat că e falsă, și toți
știam că asta nu dovedește nimic.

Infrângerea dela Kirk-Kilisse a adus cea
dintâi decepție gravă. Totuși, au fost optimiști
cari voiau să vadă și aci o manevră intenționată.
Intr'aceea au venit mereu știri despre dezastre
turcești, labilă cum este opinia publică, se în-
toarse repede spre cei victorioși. În zăpăceala
ce a adus cu sine surpriza chiar și ziarele și-au
pierdut capul; nu numai acelea, — cum sunt
cele mai multe în Austria — cari își schimbă
peste noapte convingerea așa cum schimbă a
doua zi o cravată ce auși leri, ci și cele con-
siderate ca organe de publicitate bazate pe pă-
reri ferme și principii trainice. Nimeni nu s'a
mirat de „Neue Fr. Presse”, nici de „Wiener
Journal” etc., dar a fost neobișnuit a vedea că
nici „Reichspost” nu înțelege situația. O săptă-
mână întreagă a durat preamărirea învingă-
torilor, jubilaria împreună cu ei, fără să bănu-
iască de rostul dezastrelor al sucumbării turcești
pentru Austro-Ungaria. Deodată a venit, iarăș
peste noapte, înțelegerea mai bună a evenimen-
telor. Într-o bună dimineață „Reichspost” se
sculă cu ochii deschiși, și spuse fără incunjur
că monarhia nu poate privi ca în teatru la tra-

gedia din Balcani. Iar oficiosul „Fremdenblatt”
aduse un comunicat, în care se zicea în fraza
scurtă și energică a comandării militare că *Ser-
bia nu poate face nici un pas pe pământul Alba-
niei*. Asta a răspuns la cererera de desinteresare
făcută din partea Rusiei, prin dl Poincaré al
Franței.

Sârbii tipară ca din gura șarpelui, Rușii mai
rău. În ton neobișnuit îi seonda și Franța, și
„Le Temps” amenință Austro-Ungaria cu răs-
boiul, dacă se atinge de Sârbi. (Câtă dragoste!)
Presa austriacă, care *nu este presă națională*,
n'a găsit accentele cuvenite în asemenea mo-
mente, și iarăș Germania se văzu silită a sus-
ține în publicistică cu demnitate punctul de ve-
dere al aliatei sale. Singure iarăș „Reichspost”
și „Deutsches Volksblatt” au fost intransigente.
Intr'aceea, deși nealimentată deadreptul, totuși
crescu agitația în popor.

Cei ce la începutul săptămânei trecute erau
indiferenți. Sâmbătă seara colportau aprinși
știri despre rechemarea la arme a soldaților
dămiși la 1 Octomvrie, despre concentrări de
trupe în Bosnia și la Dunăre. Duminică a răsă-
rit, — nu se știe cum, dar ca de obicei când
atmosfera e încărcată — senzația că a fost ucis
la Belgrad ministrul plenipotențiar al monar-
hiei: iată inevitabil conflictul, și nimeni nu se
miră. Adunarea de protestare a socialiștilor în
contra războiului n'a avut răsunet. Și astăzi di-
mineața ziarele de Luni, de altcum moderate, au
tonul energie al oamenilor conștii de ceea ce vor
și de ceea ce pot. „Sonn- und Montagszeitung”
fermulează categoric pretențiile Austro-Unga-
riei și ale României, în următorul mod:

*„Nu numai dela Sârbii, ci dela întreagă a-
lianța balcanică are Austro-Ungaria pe seama
României pretenții, cari le va reprezenta cu în-
treagă influința sa. Cum s'a văzut din expozeul
contelui Berchtold, Austro-Ungaria e decisă a
sustine cererile României pentru compensații
cari restabilesc echilibrul între statul român și
între Bulgaria. Este nădejde că prudența poli-
tică a poporului bulgar și a suveranului său cu
atât mai puțin se va opune acestor cereri, cu cât
Bulgaria are o mare datorie de recunoștință față
de România al cărei popor și-a vărsat la Plevna
sângele pentru liberarea Bulgariei, iar acum re-
gatul român prin neutralitatea binevoitoare e a
observat a lăsat libere mâinile Bulgariei și i-a
făcut posibilă învingerile însemnate ce a repor-
tat”.*

Iar semioficiosul „Montags-Revue” declară
că *Austro-Ungaria sustine punctul său de vedere
și al triplici, care nu permite intrarea Serbiei
în Albania, cu ori ce pret, și ori care ar fi pă-
rerea și atitudinea unei alte puteri (Rusia!).*

Tocmai se vestește că e mare dezastru la
Bursă.

Aci se naște și Nichi (Niki), copil al unei
doace din Buda, fiul unui tată german, ori-
din din Silezia, cu rangul de ofițer împărătesc.
Este om nefericit risipește mica avere a Tere-
zei face datorii peste datorii și martirizează pe
mama sa pătimase, geloasă, amoretată de el,
că să o omoare. Și în timpul acesta plin de
lumă vede lumina zilei Nichi... Se mută cu toții
la Buda și Francisc de Niembseh moare
la vârsta de 29 de ani, de ofițer. Doamna Tereza
lăbește cei trei copii, și îl îndumnezeiește pe
Nichi. Ca să-i poată crește nu se dă îndărăt dela
o greutate. Simțește însă că e prea slabă
ca să așeze ceva de aceea se mărită pentru a
oară, luând de bărbat pe drul Vogel, un me-
dic fără de pacienți. În Tokai îi ademenește un
medic și acolo se află și o școală me-
dică pentru Nichi. Se mută cu toții deci acolo.
Nici acolo nu le reușește. Atunci se anunță
un medic, Iosif de Niembseh, și e gata să ia pe
Nichi și pe Leni la el. Bunicul trăiește ocupând o înaltă poziție
militară în Stockerau și vrea să se îngrijească
de creșterea copiilor, să-i facă chiar moșteni-
ni ai săi. Scrisoarea bătrînului e plină de dem-
nitate. Dar post-scriptul bunicii! Ea nu poate
scrie, evident, Terezei Maigruber că i-a răpit o-
ară fiul de lângă dânsa, că i-a stricat ca-
riera militară și că l'a adus în nenorocire. Toate
cele sunt la fel în privința aceasta. Ea ame-
ntă îndată cu comitele suprem, cu palatinul,
iar sta la îndoială doamna Dr. Vogel să

predea copiii fiului ei și amenință și cu desmo-
stenirea. Dacă nu vin nepoții, „e făcut testa-
mentul”. Lupta durează doi ani de zile. Mama
nu vrea și nici nu poate să se împrietenească cu
gândul, ca să-și dea copiii. În sfârșit îi face în-
sus Nichi durerea și pretinde să fie dus la bun-
icii săi și la școli mai bune în Viena. Atunci se
dă bătăuța mama.

Ea se stabilise în Pesta, din cauza lui Nichi,
iar acum se mută la Pojon, numai ca să fie ceva
mai aproape de copii. Pe Resi o ține încă câțva
timp pe lângă sine. Isbucnirile pătimase, despe-
rate, extatice urmează una după alta, femeia
pățimase răscolește cu fiecare scrisoare nervii
fiului său. Acesta, la vârsta de abia 17 ani, îi
scrie: „Buna mea mamă. Fă pe voia bunicilor
noștri și ai să mă convingi nu numai de iubirea
d-tale, ci și de cugetarea d-tale cumințe și ai să
mă faci să fiu pătruns de adevărul că am o ma-
mă deșteaptă. Are să ți se pară ciudate vorbele
acestea în gura fiului d-tale, care dorește atât de
mult să-i fie în apropiere; dar dacă te asigur
și ți-o pun la inimă, că bătrînii n'au să se în-
voliască niciodată, să locuiești aicea — și mai
apoi, că ai să ne vezi mai des, pe mine și pe Le-
nița și că ai să capeti știri des dela mine, cred
că am îndeplinit datoria mea ca să fiu vrednic
și pe mai departe de iubirea d-tale și să pot spera
să capăt iertare”.

Dar mama nu se schimbă; chiar după doi
ani scrie ca și când ar răspunde scrisoarei ace-
steia: „Dragă, bunul meu fiu. Cât de greu mă

atinge gândul, că li s'a pus drept condiție copii-
lor mei să-și părăsească mama: să fie străini
față de mama lor, pentru ca să fie dânsii odată
bogați! — Vă câștig bogăția aceasta cu milioa-
ne de lacrimi, pe cari nu le pot șterge nici o mână
compătimitoare”.

Fiecare scrisoare a nefericitei femei umple
inima tânărului cu jale și melancolic. Se inve-
selește numai atunci când este în stare să-i com-
munică, după pauze lungi, că sosește în Pojon
sau când trăiește încă din impresiile zilelor pe-
trecute acolo. Într'una din clipele acelea sub-
scrie într-o scrisoare adresată mamei: „Al vo-
stru, care vă sărută pe toți, *édes fiam Miklós*”.
Dar cu cunoașterea limbei maghiare stă rău de
tot, căci face în 3 cuvinte două greșeli și-i scrie
„*édes fiam*” în loc de „*édes fiu*”. N'a învățat nici
un singur rînd corect ungurește și n'ar fi în
stare să citească singur inscripția primită pe
monumentul său din locul nașterii sale.

La vârsta de 19 ani a început Lenau să scrie
poezii. Apoi urmează o întâmplare după ceea-
laltă. Strică relațiile cu bunica sa și fuge la ma-
ma, la Pojon. N'are să se mai întoarcă niciodată
înapoi, ci are să studieze drepturile acolo. A-
poi iarăș sare din vâgașul ales și începe, totuși,
să asculte cursurile de filozofie, în Viena, mai
apoi dreptul german și în sfârșit se face medi-
cinist. Se clatină fără de razim dintr'un extrem
într'altul, se împacă din nou cu bunicii săi pen-
tru ca să strice iarăș legăturile cu dânsii. Și în
mijlocul tuturor sbuciumărilor acestora mai vine

Toate acestea par naturale acum. Lumea pare că așteaptă impacient mobilizarea. Din toate părțile se aud regrete că n'a pășit monarhia deja în 1908 contra Serbiei.

Opinia publică e deja agitată. Dispoziția e aprinsă. Se proiectează o demonstrație contra ziarului „Neue Freie Presse” pentru un articol disperat, plin de lamentări, în care e conjurată Rusia să nu provoace război. „Aceasta e atitudinea lașilor”, se zice; să se știe că ziarul acela nu scrie în numele nostru.

Spiritele sunt pregătite pentru război.

† Dr. Victor Szmigelski 1858—1912.

Mitropolia gr. cat. românească îmbracă iarăș doliul. Unul din conducătorii ei cei mai de seamă, eruditul canonic Dr. Victor Szmigelski a murit Duminecă noaptea repentin într'un sanator din Budapesta. Vestea aceasta va surprinde dureros pe toți credincioșii bisericii noastre unite și vine ca o nouă încercare asupra ei.

Defunctul a fost nu numai o podoabă a clerului înalt dela Blaj, ci și una din ilustrațiile științei teologice universale. La recentul congres eucharistic dela Viena el a stors prin savantele-i cunoștinți admirația întregii lumi catolice. Dar nu numai ca om de adânci convingeri religioase, ci și ca naționalist fervent, defunctul a fost stimat și iubit în cele mai largi cercuri românești. Era una din cele mai caracteristice personalități ale bisericii noastre unite și s'a bucurat de prietenia regretatului Bunea, precum și de legături intime cu toți oamenii noștri de seamă.

S'a născut în Ludoșul-mare, Câmpia Ardealului, în 1858. Studiile și le-a făcut la Sibiu, Budapesta și Viena. A funcționat multă vreme ca profesor de teologie și gimnaziu în Blaj. În 1898 fu numit canonic teolog. A publicat numeroase cărți didactice, bisericești, manuale de religie pentru clasele gimnaziale, exegetice-istorice pentru teologie și a colaborat la re-

vista cărților rituale, precum și la cele mai de seamă publicații ale mitropoliei noastre unite. A fost redactor la „Unirea” și s'a remarcat ca un spirit combativ de multă agerime. Din puținul ce-a putut să agonisească a făcut și binefaceri. A făcut o fundație de 17.000 coroane în favoarea internatului de fetițe din Blaj, al cărui protector și director a fost. A fost membru în diferite comisii ecclesiastice, asesor al consistorului din Lugoj, camerar de onoare al papei Leo XIII. etc. etc.

La patul de moarte a avut lângă sine pe vechiul său prieten, pe P. S. Sa episcopul Gherlei Dr. Vasile Hossu, dela care a primit binecuvântarea cea din urmă, dimpreună cu sfințele taine ale muribunzilor. P. S. Sa e încă suferind și s'a instalat în acelaș sanator pe trei săptămâni, să se recreeze.

Rămășițele pământești ale defunctului vor fi transportate la Blaj și așezate în cimiterul cel mare, unde atâția bărbați binemeritați ai neamului nostru își dorm somnul de veci.

Odihnească în pace!

Despre dieta Bucovinei.

Sesiunea dietală din luna trecută a fost foarte rodnică. S'au rezolvit o mulțime de afaceri urgente, precum votarea preliminarilor fondului țării pentru anii 1910 până la 1913, a preliminarilor fondului școlar al țării pentru anii 1909 până la 1913, proiectul de lege privitor la introducerea bunurilor publice în cărțile tabulare, o mulțime de rezoluțiuni votate în urma unor propuneri de urgență privitoare la ajutarea locuitorilor păgubiți prin inundații, regularea râurilor Suceava și Sirete, rezoluțiuni privitoare la sistemizarea de clase naționale în orașul Cernăuți, la înființarea de școale și de școale comerciale și profesionale în Sudul Bucovinei etc. s'a discutat, deși nu s'a votat în privința aceasta o lege precum o promisese unii domni, și chestia școlară și s'a atins și chestia bisericească. Afară de aceste au fost înaintate prezidentului țării o sumedenie de interpelații la cari acesta a dat răspunsurile și lămuririle cuvenite. Ședințele au durat aproape nopți întregi, având a rezolvi până și la o sută de puncte din ordinea de zi.

Această activitate febrilă a dietei cauzată prin timpul prea scurt ce-i sta la dispoziție din cauza convocării parlamentului, a fost o sur-

prindere pentru mulți cari credeau că dieta fi incapabilă să lucreze din cauza dușmăniei dintre partidele românești. Și această credință era în adevăr justificată când ne aducem aminte de deschiderea sesiunii dietale. Unii și alții așteptau apariția și democrației, nu aspirau la puțin decât la distrugerea desăvârșită a adversarilor, unii printr'o critică nimicitoare, eventual prin spargerea dietei și prin alegeri noi o nimicire problematică, ceilalți prin o majoritate a dietei care ar face de răs pe opoziționiști. Însă lucrurile s'au desfășurat altfel: amândouă partidele trăiesc încă, deși unul cam slet plouat, cu toată verva adese atârdat de mistuirea articolelor sale din gazetă, iar celălalt încă departe de-a fi deplin învingător, încă nu ta decisivă — în jurul sanării, amânate, încă s'a dat. La ședințe i-am văzut măsurându-și puterile în discursuri, ascultate de adversari (abstragând dela un incident pur personal) respectarea dreptului fiecăruia de a-și spune părerea, și i-am văzut chiar apărând în comun interesele noastre naționale, când a vorba despre școală. Această apropiere (care e drept, e mai mult o întâlnire involuntară adusă de împrejurări) merită a fi relevată, am dori ca Domnii aparariști și cei democrați să se întâlnească cât de adese la astfel de ședințe de interes comun.

Cu prilejul acesta să intercalăm unele considerații cari privesc o afacere de cea mai mare importanță pentru starea economică și națională a Românilor: afacerea sanării Centralei băncilor populare. Atât aparariștii cât și democrații sunt convinși că Centrala română nu poate departe avea lipsă de sanare pe care o prezintă Centrala Rutenilor. Prin urmare, dacă face sanarea, această deosebire între noi, și între noi și Rutenii trebuie folosită numai decât ca mijloc pentru a obține pentru Români avantaje economice sau naționale. De aceea prea mare greutate în procedarea rezolvirii acestei afaceri nu poate fi priincioasă, mai ales că la Ruteni de cât se svonește s'au constatat iregularități foarte grave în conducerea Centralei lor și de aceea aparariștii au fost în drept să pretindă amânarea sanării până se va aduce puțină lumină bilanțul Rutenilor. Această concesie democrațiilor ar fi putut-o face fără atâta rezistență (care la urmă i-a adus într'o minoritate ționistă).

Zelul lor în chestia sanării, prin care în urma propusă, Rutenii ar fi câștigat cu mult mai mult decât Români, a fost foarte puțin de apreciat, ca să nu zicem suspect. Sanarea, mai cu seamă îi despărțește până acuma pe deputații români, ar putea constitui chiar un pu-

și aventura cu Berta Hauer, ființa care știe să-ți înălțat ani îndelungați.

Scrisorile adresate Bertei poate că s'au pierdut. Cu atât mai importante apar cele scrise de el despre dânsa unui prieten din copilărie. „Prietene! Iubesc! Iubesc o fată săracă, fără tată, părăsită, o fată de 15 ani, fără de o creștere deosebită, dar cu predispoziții, cari o fac capabilă de cea mai frumoasă cultură. Ei i-am cinstit inima mea, cu firma hotărâre să nu mi-o iau vre-odată înapoi, dacă va ști și ea să mi-o prețuiască de aici înainte cum mi-o prețuiește acum. Statura ei este foarte captivantă, trăsătura fundamentală a caracterului ei: simțire adâncă, tendință spre melancolie grațioasă, bun simț înăscut pentru ce este frumos și cum se cade. Judecând după felul cum ține fata asta la mine pot să aștept să se acomodeze cu totul, întreaga ei ființă, ființei mele și să trăiesc odată zile frumoase avându-o pe ea în apropierea mea”.

Berta a fost deci un copil când a strâns-o Lenau la piept. Că a judecat altfel despre dânsa, după ce s'a întâmplat ruptura între ei, nu schimbă nimic din cele susținute mai sus. El a ieșit cu conștiința îngreunată de păcat din aventura aceasta... Mai apoi i-a murit mama în brațe. A fost cea mai crâncenă durere a sa. Raportează despre ea cu „sufletul sfâșiat și cu inima sfărâmată”. După un an însă ajunge, în urma morții bunicii sale, în posesiunea unei averi mitite și e liber astfel. Studentul fără de studii, el, care

a hoinărit timp de zece ani de zile pe la toate facultățile, aruncă și studiul medicinei departe dela sine și pleacă în lume. Cu douăzeci și nouă de ani nu era încă nimica și nici nu voia să se facă ceva. A ajuns să fie numai poet.

Viața lui se răzima pe fondul acesta vecinic șovăitor. Din moștenirea aceasta părintească și din încercăturile acestea ale tinereții se născu soarta sa. O cunoaștem. Viața i-a fost plină de tristețe și de melancolie, luminată de puține zile de fericire. A găsit prieteni în finutul svab și pe lângă Rin, a aflat inimi, cari l'au iubit, dar nicăiri n'a avut stare, nimic nu-l putea țintui locului.

A ajuns să-i fie silă de Europa și și-a vândut mica-i avere într'o aventură americană. Naufragiat, degustat și de America, s'a întors înapoi. Faima lui de poet s'a ridicat tot mai sus, mai sus, el însă se martiriza singur pentru fiecare poezie, care o da lumii. Fără de odihnă i-a fost viața, o vecinică călătorie. Atunci a făcut cunoștință cu Sofia Löwenthal, frumoasa femeie a unui prieten vienez. Inima lui nu s'a mai putut deslipi de dânsa și din cauza ei s'a și dat Lenau de mal. Într'amândoi a început să ardă cu flăcări o iubire demonică, în ambii cu aceeaș tărie, dar de stânca cinstii acestei femei s'a sfărmat naia vieții sale. Nu i-a fost dat să înșele pe prietenul, care se ncredea într'însul, iar dânsa ținea la paladiul sigur al datorinței ei și era sub scutul acestui paladiu. În sufletul lui însă își juca jocul turbat un demon și a trăit Le-

nau zece ani de virginitate, în vârsta lui de maturitate bărbătească, pentru o femeie, care avea motiv să încerce acelaș lucru. Sfârșit această proprie suflătească din anii aceștia zdruncinat. A fugit atunci și a plecat iarăș Germania. În Schwaben a găsit o nouă fată, o fată dragălașă, de care s'a apropiat și pe voia s'o ia de nevastă. Înainte de a întreprinde însă ultimul pas voia să se împace cu Sora voia să aibă și sfatul și binecuvântarea prietenei la viitoarea-i viață fericită. A alergat la Viena și a alergat mânat ca de friguri în scrisorile-i sburau dela fiecare stațiune — sori miresei sale Maria Behrens și scrisorile ficei, Sofiei, care nu-l elibera deși se folosea pretext de starea financiară alui Lenau și-l aduna din cauza aceasta să nu se căsătorească. Și-a închipuit poetul că are să se omoare Sora dacă se va căsători și el a promis solemn să va împușca, dacă îl va degusta ea de căsătorie. Ea l'a degustat. Dar înainte de a se fi hotărât dânsul la cele promise, îl cuprinse cu putere bunia.

Desvoltarea tragediei acesteia a sortii a fi scrisă cu litere de pară de fos până în ultimele zile ale vieții lui Lenau și va fascina și zgumere mereu pe oameni.

După o nebunie de șase ani a murit Lenau *Döbblingul de sus*.

Groapa din Weidling era încă proaspătă când a cheamat sora lui cea mai iubită, Teresia Schurz, pe mireasa îndepărtată, în a. 1850.

Scrisoare din Roma

Impresia produsă în Italia de discursul contelui Berchtold. — Viitorul Albaniei. — În Italia se vorbește de România.

Roma, 9 Noemvrie.

(Dela corespondentul nostru). În lumea politică italiană preocupată în prezent așa de mult de evenimentele din Balcani, era așteptat cu multă nerăbdare discursul pe care contele Berchtold, cancelarul Imperiului, l'a ținut delegațiilor.

Comunicarea telegrafică a aceluși discurs, a fost primită în toate cercurile cu foarte multă satisfacție, din cauza notei pacifiste dominante. Se cunosc, până la un oarecare punct, tendințele politice externe austriace relative la Balcani, și fraza contelui Berchtold, în care spune că Austria nu se gândește la extindere teritoriale, a produs cea mai bună impresie.

Însă, un singur punct din discursul cancelarului, a dat și dă încă de gândit, anume: după ce a spus că Austria nu se gândește la extindere teritoriale, contele Berchtold a zis: „numai dacă interesele Austriei nu vor suferi”. În jurul acestei fraze se discută încă, și în cercurile știutoare se cunosc interesele importante ce Austria are în Balcani, mai ales în Albania, — ca să nu mai vorbim de Salonic.

Și relativ la Albania, din izvor pozitiv știu că Italia, împreună cu Austria, au pus pe tapetul internațional chestiunea acestei provincii, dorind amândouă aceste state, ca Albania să fie recompensată cum trebuie, ținându-se seama că în urma revoluției albaneze din anul acesta, se datorește dărîmarea imperiului otoman.

Pentru aceasta, s'ar fi stabilit între Italia și Austria, că Albania va fi constituită în stat independent cu un prinț domnitor care să nu fie nici austriac și nici italian, dar care să fie agregat de amândouă aceste puteri.

Propunerea aceasta, pare că a fost primită în mod favorabil de puteri și chiar a făcut drum, și o probă o avem în comunicatul oficios sârb publicat în „Politische Correspondenz” din Viena, în care se spune: „Operațiile războinice ale Sârbilor au ajuns punctul culminant, adică au îndeplinit programul stabilit mai dinainte. Turcia a fost învinsă complect și teritoriile ocupate de Sârbi au și fost pacificate. După ce trupele sârbe și muntenegrene se vor uni, programul aliaților, în ceea ce privește pe Sârbi, va fi executat și sfârșit”.

Așa, că, din cele expuse mai sus, se poate conchide că Serbia renunță la înaintarea spre marea Adriatică.

Dacă lucrurile nu se vor schimba cumva,

atunci diplomația italiană, împreună cu cea Austriacă, vor avea de înregistrat la activul lor, un nou triumf.

Discursul contelui Berchtold a adus în discuție în Italia, un fapt nou: România și pretențiile sale teritoriale.

Fraza contelui, relativ la Regatul Român, este interpretată în cercurile politice italiene, ca o susținere, din partea Austriei, a intereselor României în Balcani, mai ales relativ la extinderea teritorială ce o va putea obține Bulgaria după războiu.

Se vorbește aici, de 100 kilometri de mare, pe care România i-ar cere dela Bulgaria, și în opinia publică, cererea României — dacă va fi — este văzută cu ochi buni, și fără multă opoziție.

Tot cu ocazia aceasta, s'a vorbit în presa italiană de o apropiere Româno-Rusă, și ceva mai mult, ziarul din Roma „Il Messaggero” spune că este apropiată căsătoria printului Carol al României, cu arhiducesa Olga, fata cea mai mare a țarului.

Tot această informație o dă ca o știre sigură și „La Gazzetta di Torino” un serios ziar din Turin.

I. T. Alian.

APEL

cătră membri români ai „vechei Asociațiuni funebrele din Timișoara-Elisabetin.”

În 15 l. c., adică Vineri, se va ținea adunarea generală extraordinară a celei mai vechi și puternice asociațiuni funebrele din câte avem. Este vorba de asigurarea bunului mers al activității acestei reuniuni, în sânul căreia de un timp încoace să întâmplă atâtea certe, agitații și abuzuri.

Sunt periclitate depunerile de zeci de mii de coroane ale acestei reuniuni avute la banca falită „Concordia” din Lugoj și „Belvárosi takarapénztár” din Timișoara care încă este bancrotată și în concurs.

Rugăm deci pe aceasta cale pe toți membri români, că în interesul lor propriu să vină la aceasta adunare provăzuți cu libelul de membru pentru a pune capăt odată discordiei și a aduce astfel de hotărâri, prin cari să fie asigurat viitorul asociațiunii și desdaunarea ei. Mai ales domni preoți și învățători sunt rugați a lumina și învăța pe țărani noștri interesați la aceasta reuniune, ca să se folosească de drepturile lor și să participe necondiționat la adunarea generală la a cărei convocare comitetul a fost deobligat prin decis ministerial.

Mai mulți membri.

apropiere, silindu-se unii și alții a da chestiei soluțiunea cea mai favorabilă pentru români și exploatănd după putință încurcătura rutenilor, prin demascarea conducătorilor lor, ale căror machinațiuni ne-au adus nouă până în prezent daune considerabile. Repararea multora din aceste daune s'ar putea face acuma. Domnul răbu care, după cât auzim, are la dispoziție material foarte compromișător despre ruteni domnul Onciul, căruia acelaș material nu poate să-i fie necunoscut, sunt deci rugați să piardă din vedere aceste momente.

Să revenim acuma la hărnicia dietei. Activitatea cea mare a dietei în sesiunea din urmă este o recomandare bună pentru deputații Bucureștii în frunte cu căpitanul ei, d. baron Horvath. Dar această activitate ar fi fost imposibilă dacă dispoziția războinică a partidelor noastre înainte de deschiderea dietei ar fi periclitat și nu s'ar fi aflat un factor demolitor, care să fiu să scape interesul țării de furtuna ce se pregătea. Acest factor a fost d. conte de Meran, președintele țării. Imparțialitatea d-sale față de unii și partide, sprijinită de o iscusință diplomatică admirabilă, a știut să afle un expedient pentru a înălțura jocul puțin serios cu divizarea dietei și a evita siluirea unui partid, în o majoritate preocupată, luându-i posibilitatea a-și valida obiecțiuni juste și cereri înmăiate. Domnia sa a și dat apoi dietei și un exemplu de zel vrednic de imitat prin prezența aproape neîntreruptă la desbaterile dietei și în răspunsurile atât de teminice, documentate și detaliate ce le-a dat la nenumărate interogații. Tacticii d-sale sperăm că-i va succede în înălțare o ciocnire vehementă și în Decembrie când se va discuta sanarea.

Voiu să mai notez un incident dintr'o tabără română, care arată că un luceafăr al dușmanilor noștri începe a se întuneca: haiduirea dlui Koko Vasilko de cătră conaționali săi socialiști, acesta fiind apostrofat ca o „nenorocire pe capul haiducilor”. I-o fi sunat și lui ceasul, mai ales în și jidanii, sprijinul lui principal, se cam scutură de el. Ar fi un noroc pentru politica bucovineană, și mai ales pentru români, dacă ar scăpa odată de un astfel de intrigant.

— „Românul” se găsește în vânzare la chioșcul de ziare la gara căilor ferate a statului (Staatsbahnhof) din Viena.

Noemvrie, la dânsa. Sora da cu socoteală, știa că l'a omorit pe dânsul; ea n'a chemat pe Sofia Löwenthal, ci pe Maria Behrens. „...Scumpă sora, vino la groapa lui; de aici, din fereastra noastră, putem să privim groapa; este atât de frumoasă împodobită cu flori proapete și cu coroane, și cu copiii mei; o cercetează mulți oameni, și multe lacrimi cad pe dâlma de pământ”.

Și oamenii o cercetează și în ziua de astăzi și vor împodobi încă multă vreme cu flori.

Trad. de Dr. H. P. P.

SURUGIUL.

(După Lenau).

Vraja dulcii nopți de Mai
Stăpâna afară;
Sus pe cer plutea bălai
Nori de primăvară.

N'auzeai pe lunci și văi
Nici un glas să sune,
Singular umbra pe căi
Raza blândeii lune.

Molcom fremăta abia
Numai vântul serii,
Spre a nu trezi cumva
Pruncii primăverii.

Pân' și taincul izvor
Par'că amuțise,
Ca să cruțe-a florilor
Parfumate vise.

Dar la gură cornu-atunci
Surugiul pune,
Și-l făcu prin văi și lunci
Vesel să răsune.

Și sunau cei patru cai
Sprinteni din copite
Prin înfloritorul rai
Ropotind grăbite.

Și părea că trec în zbor
Și aleargă toate,
Speriind în goana lor
Linștea din sate.

Când în raiul mândrei firi
Cum treceam, deodată
Fără veste-un cimitir
Ochilor s'arată.

Zidul mohorit stetea
Sprijinit de stâncă,
Crucifixul sfânt veghea
Sus, în jale-adâncă.

Surugiul domolind
Dintr'odată trapul,

Cătră crucifix privind
Trist întoarce capul:

„Ierți Măria-ta, de-oprim,
Însă n'am ce face:
Colo sus în țintirim
Un tovarăș zace.

Și de câteori mă 'ntorn
Mă ineacă plânsul;
Nimeni nu sună din corn
Mai frumos ca dânsul!

Și de câte ori revin
Pe aice iarăș,
Trebuie să-i cânt puțin
Bunului tovarăș!”

Cătră cimitir deci el
Cornul și-l îmbie
Să-l audă 'n somn acelu
Ațipit sub glie;

Și-un atât de dulce svon
Dintre stânci pătrunde,
Par'că mortul postilion
Din mormânt răspunde. —

Repede porni la drum
Goana cea nebună;
Plângătorul corn și-acum
În auz îmi sună...

St. O. Tosif.

Războiul balcanic.

Pretențiile Austro-Ungariei. — Demersul colectiv al Austro-Ungariei și Italiei. — O amenințare a Rusiei. — Italia mobilizează? — Bulgarii concentrează trupe la granița Dobrogei. — Atitudinea Angliei. — O notă colectivă a Puterilor către guvernul bulgar. — Războiul sfânt n'a fost proclamat. — Adrianopolul în flacăra. — Victoriile sârbești. — Bombardarea orașului Scutari. — Presa vieneză despre compensațiile României.

Arad, 12 Noembrie.

Războiul din Balcani, purtat cu arme ucigăse, pare că a încetat deocamdată, căci știrile fantastice despre reocuparea orașului Ciorlu și Rodosto de către Turci nu pot afla crezământ, deoarece și alte vești turcești de până acuma nu s'au adeverit. Pentru aceea însă războiul tăcut din cancelariile statelor europene urmează înainte cu pași repezi. Centrul este monarhia noastră. La Budapesta fostul ministru al Bulgariei, Daneff, și fostul președinte al consiliului de miniștri român, dl Carp, au sosit ca sub conducerea Austriei să trateze asupra pretențiilor României în Balcani. Bulgarii sunt mai prudenți decât Sârbii, ei tratează mai întâi voind să iasă la capăt în mod pacinic, și numai în cazul extrem vor face uz de arme. Sârbii însă întrebunțează atât în presa lor cât și în actele diplomatice un limbaj pe care nici o mare putere nu l-ar întrebunța. Cu toate tratativele începute Bulgarii își întăresc granița cu regimente nouă, temându-se de un atac neașteptat din partea României. Dela dnii Carp și Daneff atârnă războiul sau pacea între România și Bulgaria. Să sperăm însă că rezultatul tratativilor acestora va fi favorabil pentru România.

Italia este firm hotărâtă să sprijinească în mod efectiv năzuințele monarhiei noastre de a-i reține pe Sârbi dela ocuparea Albaniei. Ivirea unui nou stat la malul mării adriatice ar însemna schimbarea echilibrului naval, ceea ce nu-i poate conveni Italiei. În cazul extrem câteva mari vase de război italiene la țărmul Albaniei ocupate de Sârbi și apariția monitoarelor austriace de pe Dunăre înain-

tea Belgradului, îi vor desmeteci pe sârbi din exaltarea lor. Cu astfel de apucături tiranice Sârbii își pierd și ultimele simpatii ce le mai aveau în Europa.

Misiunea lui Daneff, președinte al Sobraniei bulgare.

Budapesta. — Stoian Daneff președintele Sobraniei bulgare, a sosit la Budapesta într-o misiune specială. După o lungă întrevedere ce a avut-o aici cu ministrul nostru de externe, ieri s'a prezentat în audiență la M. Sa, domnitorul monarhiei austro-ungare. Misiunea lui la Budapesta stă în strânsă legătură cu lichidarea războiului. Înainte de a pleca la Budapesta, Daneff a fost chemat la Stara-Zagora, în cartierul general al armatei bulgare și a plecat în capitala Ungariei, încredințat direct de regele Ferdinand. Misiunea lui e, să încerce regularea anumitor chestiuni de mare importanță politică. E deosebit de semnificativ că, una dintre cele 4 țări aliate caută legături cu monarhia noastră fără colaborarea aliaților săi.

Fără îndoială, guvernul bulgar își dă bine seamă că după terminarea războiului, „alianța balcanică” își pierde însemnătatea de mai înainte. În calea sa, Daneff s'a oprit și în Belgrad, unde nu credem să fi fost atât pentru a cere învoirea Sârbilor la începerea tratativilor cu Austro-Ungaria, cât mai mult numai spre a o încunoștința în mod loial de intențiunile Bulgariei, a adevăratei țări triumfătoare în Balcani. Și e numai natural dacă Bulgaria își îndreaptă mai întâi privirile spre monarhia noastră, pentru că Austro-Ungaria a declarat mai întâi că e aplicată să recunoască situațiunea schimbată din Balcani. Apoi, nu poate fi decât un mare interes al Bulgariei să afle ce înțelege contele Berchtold prin compensațiile reclamate de România.

Audiența lui Daneff la monarhul nostru a durat o jumătate de oră. Asupra obiectului audienței mai aflăm, din sursă bine informată, următoarele:

Se pare că Bulgaria nu e prea încredințată de aliații săi din Balcani și nici de Rusia. Se afirmă că Bulgaria nu a primit nici un sprijin efectiv din partea Rusiei, în schimb Sârbilor li s'a trimis din belșug tot ce au cerut. În consecință, Bulgaria nu are nici un fel de obligațiune față de Rusia. Cu Austro-Ungaria, ea dorește să mențină relațiunile de bună prietenie, chiar cu riscul de a-și pierde pe actualii aliați. În orice caz, Bulgaria a voit să-și arate prevenirea și loialitatea față de monarhie, încă înainte de a începe tratativele cu România în chestia compensațiilor teritoriale.

Budapesta. — Ieri după amiază, Daneff a avut o nouă întrevedere cu contele Berchtold. Nu se știe încă dacă președintele Sobraniei va vizita și alte capitale ale puterilor europene. În Budapesta Daneff va sta mai multe zile.

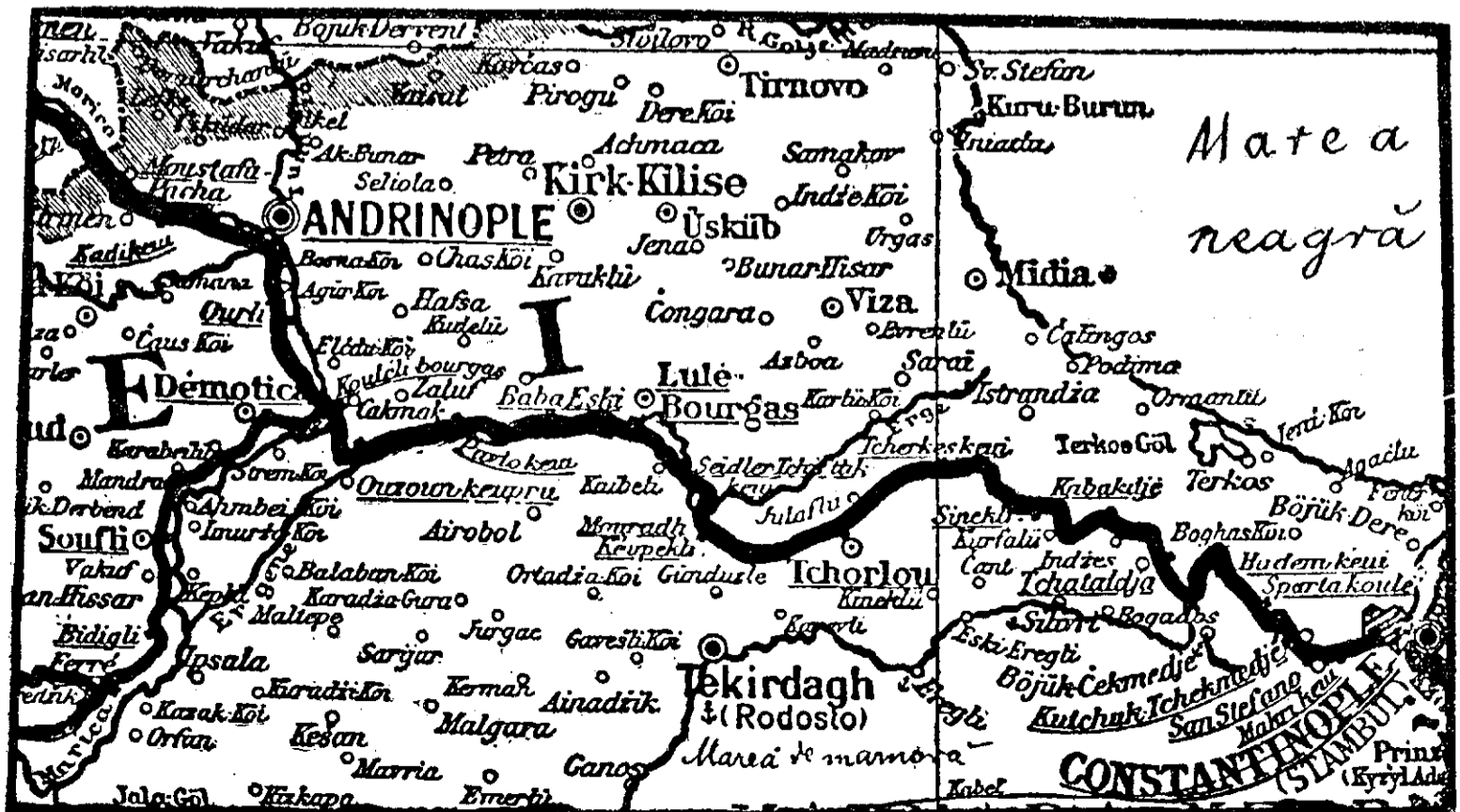
Vienna. — „N. Wiener Tagblatt” scrie că după constăturile și audiența de ieri a lui Daneff, în acțiunea diplomatică va urma o scurtă pauză. Statele balcanice cunosc acum pretențiunile monarhiei și mai rămâne să se vadă cum vor răspunde ele la aceste pretențiuni. E de notat că monarhia își va păstra și de aici înainte atitudinea cu privire la interesele și pretențiunile României și așteaptă ca acestea să fie satisfăcute până la ultimul punct. Pe sfârșitul săptămânii acesteia se așteaptă și hotărârea celorlalte două mari puteri ale Triplei Alianțe. Hotărârea lor va avea o însemnătate extraordinară de mare pentru desvoltarea mai departe a evenimentelor.

Vienna. — În cercurile de aici se crede că alianța balcanică nu e o alianță perfectă, care va continua să se mențină în toate împrejurările. Bulgaria nu e datoare să urmeze orbește pe Sârbi, dacă aceștia, orbiți de succesele de până acum, vor persista în pretențiunile lor exagerate. O înțelegere a monarhiei cu Serbia nu mai atunci se va putea realiza, când ea se va arăta aplicată să dea monarhiei ceea ce i se cuvine. Se spune că Bulgaria ar fi aplicată să intervină la Belgrad în acest sens.

Pretențiile monarhiei austro-ungare.

Belgrad. — Sâmbătă ambasadorul austro-ungar la Belgrad, Ștefan Ugron, s'a reîntors la Belgrad ducând cu el răspunsul ministerului de externe austro-ungar. Pretențiile minimale ale monarhiei noastre față de Serbia sunt următoarele:

Teatrul războiului

1. **Asigurarea pieței de consum din Balcani**, printr'un contract încheiat pentru o lungă durată, lăsându-se drum liber spre Salonic, precum și drept de folosință nelimitat asupra acestui port.

2. **Integritatea teritorială a Albaniei.**

3. **Serbia să dea garanții că va abandona politica ei sud-slavă de până acum.** (Ministerul de externe sârb are un despărțământ, care organizează deschis această agitație. Monarhia noastră pretinde acum sistarea acestui despărțământ. N. R.)

4. **Punctul acesta se referă la Bulgaria și are în vedere compensațiile ce vor trebui să se dea României.**

Demersul colectiv al Italiei și Austro-Ungariei.

Viena. — Ambasadorii austro-ungar și italian au comunicat primului ministru sârb Pașici pretențiunile Italiei și Austro-Ungariei referitoare la Albania și porturile Adriaticei. **Primul ministru a răspuns, deși nu oficial, că aceste pretențiuni sunt inacceptabile, își rezervă însă pentru mai târziu răspunsul definitiv.** Cât de serioasă este situația o dovedește faptul, că Pașici a plecat imediat la Üsküb să raporteze regelui Petru despre demersul celor două mari Puteri și ca împreună să stabilească răspunsul guvernului sârbesc la nota acestor Puteri.

Belgrad. — Ministrul de finanțe Stoianovici a declarat unui ziarist:

Orice încercare de a da Serbiei vr'o compensație pe litoralul mării Egee, în loc de marea Adriatică, e inacceptabilă. Nouă ne trebuie porturi spre occident nu în Levant, afară de aceasta Adriatică e la 300 de klm. pe când marea Egee e la 600 klm. departe de noi. De treizeci de ani cerem linia ferată Dunăre-Adriatică, deoarece Adriatică e chestiune vitală pentru noi.

Belgrad. — „Mali Journal” scrie în numărul de azi:

— Avem toate drepturile să încorporăm Albania căci malisorii sunt sârbi de va vrea sau nu va vrea contele Berchtold. Relațiile noastre cu Austro-Ungaria se vor acomoda gustului nostru, căci după cât se știe, dragoste cu sila nu se poate. Pretențiile noastre în chestiunea unui port pe Adriatică nu vor fi abandonate la nici un caz. Iar dacă tripla alianță se va ridica contra acestei pretențiuni îi vom răspunde că nici Serbia nu e singură în alianța balcanică ci are un puternic sprijin la îndemână.

Propunerea lui Poincaré.

Petersburg. — Primul ministru Poincaré a făcut propunere marilor Puteri, că **Serbia să primească un port în Adriatică, să se oblige însă, că nu va face din acesta port de război.** Aici se consideră situația ca foarte gravă.

Rusia amenință.

Londra. — „Daily Mail” și „Daily News” primesc știrea din Petersburg:

Guvernul rusesc a hotărât să sprijinească revendicările Serbiei. Dela ministerul de externe din Petersburg i s'a declarat corespondentului lui „Daily News”, că **o demonstrație cu armele din partea Austro-Ungariei contra Serbiei, ar rezulta un răspuns la fel al Rusiei contra Austro-Ungariei.** Austro-Ungaria nu va face însă așa ceva, fiindcă e convinsă, că **Rusia și Italia au o politică comună în privința Adriaticei.**

Paris. — Lui „Le Matin” i se anunță din Petersburg: Cenzura rusească a interzis ziarelor publicarea știrilor despre mișcările militare și despre pretențiile pregătiri militare ale armatei rusești. În timpul din urmă presa rusească are un ton tot mai violent și unele organe, între cari mai cu seamă „Novoje Vremja”, pretind guvernului să dovedească o atitudine mai energică față de Austro-Ungaria. La intendatură se lucrează cu mult zor. La magaziiile dela graniță se expediază zilnic mari transporturi de carne și munițiuni pe seama rezerviștilor. Unele

versiuni vorbesc chiar despre o convocare a rezerviștilor.

Italia mobilizează.

Berlin. — „Vossische Zeitung” primește din sursă bine informată următoarea știre:

Se șvonește, că Italia și Austro-Ungaria vor lua o atitudine comună contra Serbiei în cazul când aceasta ar ocupa un port în Adriatică. Toate diviziile de vânători alpini italiene precum și o mare parte a artileriei campestre au primit ordinul de mobilizare și în fiecare moment sunt gata spre a fi imbarcate.

Bulgarii concentrează trupe la granița Dobrogei.

București. — Din sursă bine informată aflăm că **Bulgarii au început să transporte trupe la granița României spre Dobrogea. Ni se precizează chiar că până acum Bulgarii au concentrat două regimente de infanterie cu rezervele lor. Bulgarii justifică aceste concentrări ca o măsură de pază a graniței și ca un răspuns la măsurile de aceluș caracter pe care România le-ar fi luat la granița Dobrogei.**

Cu privire la aceste din urmă măsuri putem afirma din aceiaș sursă că măsurile militare luate de România se rezumă numai la întărirea posturilor de supraveghere a granițelor, fără cea mai mică intervenție de agresiune față de cineva.

Bulgaria și revendicările teritoriale ale României.

Sofia. — Ziarul „Mir” desminte categoric știrea publicată de către ziarele din străinătate referitoare la pretinse tratative între România și Bulgaria în privința unor compensațiuni teritoriale pe seama României.

Atitudinea Angliei.

Londra. — Dacă Austro-Ungaria ar intenționa să smulgă din aripile Serbiei, **Rusia întocmai ca și acum trei ani, va interveni în favoarea Serbiei.** Anglia va dovedi mult calm, din cauza că și ea este aliata Puterii slave.

O notă colectivă a Puterilor către guvernul bulgar.

Londra. — Corespondentul din Sofia a lui „Times” află din sursă bulgară, că în curând marile Puteri vor adresa o notă colectivă guvernului bulgar. Bulgaria, deși nu cu multă bucurie, va primi cu toată cinstea mediațiunea Puterilor.

Situația la Constantinopol.

Constantinopol. — Persistă mai mult convingerea, că bulgarii vor ocupa Constantinopolul. Guvernul turc a și luat măsuri pentru evacuarea orașului și retragerea populației mahomedane în Asia-mică. S'au mai luat măsuri ca să oprească intrarea armatei turcești din Constantinopol, dacă va fi învinsă la Ceatalgea. Ambasadele au la dispoziție forțe armate suficiente, pentru a menține ordinea în cartierele europene. Natural că va da ajutor și coloniile europene. La Constantinopol se mai află o garnizoană turcă compusă din 12.000 soldați care până acum nu a luat parte în război. Cele două poduri ce leagă Pera și Stambul sunt întărite cu mitraliere. Pe străzi circulă patruze din cavalerie. Colinele din împrejurimile orașului sunt ocupate de artilerie. Apărarea străinilor este încredințată staționarilor puterilor ce se află în Bosfor. În jurul Constantinopolului s'au ridicat o mulțime de șanturi, nu contra Bulgarilor, ci contra armatelor turcești cari vor încerca să pătrundă în oraș. Dacă aceste măsuri nu vor fi suficiente pentru apărarea cartierelor europene, cele două poduri cari leagă Pera și Galata vor fi distruse.

Londra. — Din Constantinopol se anunță: Comandanții vaselor de război din fața Constantinopolului s'au înțeles să ocupe imediat orașul de îndată ce străinii vor fi amenințați. La intervențiunea Puterilor Bulgaria a răspuns că trupele ei vor avea grije ca soldații turci bătuți să nu poată intra în Constantinopol ci să fie împinși spre nord, după cum se plănuise chiar dela început.

Războiul sfânt n'a fost proclamat.

Constantinopol. — Guvernul recomandase presei să scrie doar articole invitând populațiunea din Constantinopol să participe la apărarea capitalei. Un ziar dând însă caracterul de război sfânt acestei invitații, a fost suspendat. Chiar și tipografia ziarului a fost închisă și e păzită zi și noapte de poliție. Se zice că guvernul va lua măsuri și contra ziarelor cari au publicat avizul șeikulislamului invitând ulemalele să meargă pe câmpul de război și să predice război sfânt. Se afirmă că guvernul ar fi de părere că un atare limbaj ar putea sluji țintei acelor cari ar dori să provoace dezordine din capitală. În general guvernul pare a voi acum să evite să dea apărării naționale caracterul unui război sfânt.

Constantinopol. — Cercul ziaristilor turci afirmă că comunicatul șeikulislamului de ieri a fost suprimat de guvern dar a fost totuși remis presei, fără știrea șeikulislamului de subsecretarul de stat al șeikulislamului care ar fi un tânăr turc. S'a deschis o anchetă. Șeikulislamul desminte proclamarea războiului sfânt.

Constantinopol. — Un comunicat al șerțarului general al Șeikulislamului zice că marele vizir a voit numai să notifice șeikulislamului că conform hotărârei administrației militare, aprobată de consiliul de miniștri, 100 ulemale vor trebui să fie trimiși spre a ridica moralul trupelor. Toate celelalte șvonoruri sunt false.

Din ordinul șeikulislamului apelul privitor la războiul sfânt, a fost retras după miezul nopții din toate zloarele.

Valoarea fortificațiilor dela Ceatalgea.

Londra. — Din Kandinkioi vine știrea că fortificațiile dela Ceatalgea, cu toate avantajele naturale ce le oferă înălțimile munților, nu-ți fac de loc impresia unei înaintate arte de război în Turcia. Drumurile pentru tunuri au fost reparate, dar cu toate acestea nu se vede nici o mișcare în lungul lor. Numai în văi, pe unde mișună trupele în marșuri mai e viață. Alaltăieri au deraiat două trenuri militare — probabil în urma unui atentat — dar fără să fi cauzat moartea vre-unui om. Jandarmeria arestează zilnic numeroși țărani bulgari suspecti. În curtea gării e un însemnat număr de lăzi cu sârmă și funii, ceea ce dovedește defensiva desperată ce sunt hotărâți să susție turcii.

Adrianopolul în flacări.

Frankfurt. — „Frankfurter Zeitung” anunță, că **orașul Adrianopol e în flacări.** Tunurile și șrapnelele bulgarilor au incendiat orașul, numeroase clădiri mari au fost nimicite.

Constantinopol. — Bulgarii au rupt inelul forturilor dela Adrianopol. În lagărul turc bântue molima. Mortalitatea între soldați ia proporții foarte mari.

Neu învingeri bulgare.

Sofia. — După o luptă de scurtă durată bulgarii au ocupat Gümülgina și Cavala. Trupele turcești au capitulat, depunând armele.

Vilaetul Cossovo în mâinile sârbilor.

Belgrad. — Deoarece Djakova a capitulat, întreg vilaetul Cossovo e în mâinile sârbilor. După căderea Ipekului 3000 de albanezi s'au retras la Djakova unde s'au fortificat cu șanturi în noua cazarmă. Orașul a fost mai întâi bombardat de artilerie, pe urmă infanteria a dat un atac de baionetă și astfel la orele 12 l'au ocupat. Albanezii din Djakova au fugit spre Pëpoa. Pierderile lor sunt însemnate: ale sârbilor nu se cunosc încă. După amiazi trupele sârbești și muntenegrene s'au aliat în apropierea orașului. Deoarece albanezii din Prizrend au refuzat să lupte contra sârbilor, Djavid Pașa — după cât se spune — a încercat să se sinucidă. Sârbii au fost primiți cu ovațiuni pe toată linia, iar primul din Prizrend, Hagi Reffid, a primit pe generalul Iancovici la porțile orașului cu pâine și cu sare, asigurându-l că turcii și albanezii vor fi Serbiei supuși loiali. Generalul a răspuns,

că armata sârbească aduce tuturor confesiunilor, pace progres și egalitate, fără nici o restricție.

Cucerirea Bitoliei e iminentă.

Belgrad. — După amănuntele primite acum, ultimele lupte din Crtevo și Prilep au fost teribile, infanteria sârbească neavând sprijinul artileriei, a fost silită să facă un asalt cu baioneta, după care au reușit să alunge armata dușmană spre Bitolia și Dibra. Cucerirea Bitoliei e iminentă.

Bombardarea orașului Scutari.

Rjeka. — Artileria muntenească de asediu mai continuă bombardarea orașului Scutari. Regele Nichita a cerut Serbiei să-i trimită imediat mai multe tunuri de asediu.

Consulul francez ar fi primit dela guvernul său ordinul de a părăsi orașul Scutari împreună cu supușii și protejații francezi.

Presă vieneză despre compensațiile României.

Viena. — „Neue Freie Presse” află din cercuri pe care le consideră bine informate, următoarele amănunte privitoare la compensațiile cerute de România. *Compensațiile cerute de România, Bulgaria le poate acorda fără a-și vătâma câtuși de puțin prestigiul, dacă ține seama că cererile României sunt modeste, că izbânda bulgară se datorește în bună parte atitudinii României, și că nici puteri mari, în situații identice, n'au procedat altfel.*

Se poate cita exemplul Italiei care, pe vremuri în vederea unui țel mai înalt, a cedat Franței Savoia, provincia natală a dinastiei italienești. Un exemplu din vremea mai nouă îl oferă Austro-Ungaria care cu prilejul anexării Bosniei și Herțegovinei a renunțat la sandjaciul Novi-Bazar. Austro-Ungaria are un interes din cele mai vitale ca o înțelegere în acest sens să se facă între România și Bulgaria. Și aceasta pare cu atât mai ușor de realizat, cu cât teritoriul în chestiune nu este locuit de o populație național bulgară, ci de una turcească prin originea ei și cu cât ideea de a se acorda României o asemenea compensație a fost deja de mult preconizată de oameni politici bulgari.

Condițiile statelor balcanice pentru armistițiu.

Köln. — După niște informațiuni date de persoane competente, statele balcanice aliate ar primi propunerea unui armistițiu numai sub condiția că-și vor menține cuceririle; în acest scop, linia Ceatâlgea ar trebui ocupată și să se garanteze că nu se vor mai face transporturi de trupe din Asia mică. Pe de altă parte, trupele turcești care au luptat în Macedonia și Tracia ar trebui considerate ca prizoniere.

INFORMAȚIUNI

Arad, 12 Noembrie 1912.

Adio Polényi! A pășit pe arena publică însoțit de scandal, toată viața i-a fost scandal și acum, când își ia rămas bun dela „activitatea-i procligioasă”, desfășurată pentru decenii împlinite în consiliul orașului Budapesta, un enorm scandal a venit să tulbure fastul aranjat cu ocaziunea depărțării din viața municipală a „bărbatului încăruntit în merite”, de gălăgiosii săi aderenți. Numai mulțămirea intervenției polițistilor a putut fi evitată o păruială ce putea avea urmări și mai grave. — Ce să-l faci? Așa l-a fost ursita bietului om, ca în toate manifestările publice să-l întovărășească, ca un prieten credincios, nedespărțitul scandal și poate că nici în ceasul morții nu va scăpa de el. Nu avem însă să ne temem, că depărțându-se el, nu vor rămânea destul cari să-l înlocuiască. Se duce tipul, dar rămân nenumăratele creaturi de patrioți--scandal, de cari, har Domnului, are fericita Ungarie din belșug...

Caz de moarte. Milton Buzdugan paroh greco-catolic în Căptălanul de Murăș după o boală scurtă dar grea a repausat în 9 Noembrie n. c. c. în vârstă de 57 ani, și în al 35-lea an al preoției. Inmormântarea a avut loc în 11 Nov.

în cimitierul din Căptălanul-de- Murăș. Odihnească în pace.

O mare nenorocire de tren. Din Yasow (America) se anunță că pe linia ferată Missisipi s'a întâmplat o mare nenorocire de tren. Un tren personal s'a ciocnit cu un tren de marfă și 31 de persoane și-au aflat acolo moartea. Numărul răniților nu s'a putut constata. Trenul de marfă avea un locomobil de un sistem nou, cu care acum se făcea pentru primadață încercări. Noul locomobil de o mărime extraordinară a răsturnat locomobilul trenului personal, care căzând de pe dâlma căii ferate a tras după sine și celelalte vagoane. 16 călători au fost schilaviți în modul cel mai îngrozitor și au fost scoși morți de sub ruinele vagoanelor. 15 grav răniți cari trăiau încă, au fost aduși în gară, dar nu peste mult au murit toți.

Războiul din Balcani și... ghicitoarele. Se știe ce rol important aveau prorocirile în războaiele antice. Vechii elini nu începeau un războiu până nu întrebau pe Pitia, oracolul dela Delfi, dacă le era favorabil și erau anumite zile, considerate de ei ca nefaste, când n'ar fi dat atacuri pentru nimic în lume. De asemenea și romanii când trebuiau să înceapă un războiu se adresau oracoliilor lor, așa zișilor Auguri, cari le proceau dacă trebuie să se aștepte la un rezultat favorabil și le indicau și zilele cari le-ar fi putut fi nefaste. Era natural deci ca și cu ocazia actualului războiu balcanic, ghicitoarele și vrajii să se agite.

De câtva timp, scrie un ziar bucureștean, primim zilnic la redacție scrisori dela acești oracoli moderni, prin cari ni se indică rezultatul actualului războiu, complicațiile ce s'ar mai naște și rolul ce l'am avea noi în aceste complicații. Dăm astăzi, ca o curiozitate una din aceste preziceri, aceia pe care ne-o trimite dna Maria Teodorescu, din Galați, de profesiune... „celebră prezicătoare”.

Pitia noastră gălățeană numește anul 1912, „anul negru, anul cataclismului universal, anul în care planeta strălucitoare Jupiter răspândește o lumină sinistă, simbolul Turciei care moare. În acest an împăratul osmanilor va muri de înjunghierea soldaților săi. Va curge atâta sânge că marea Neagră se va roși și Constantinopolul va fi iluminat de incendiile revoluției interne”. Se va sdruncina nu numai Europa, dar chiar și celelalte continente și măcelurile, prădăciunile și războaiele ne vor întoarce în urmă cu o sută de ani. Macedonia va forma un nou stat sub domnia unui prinț german. Războiu, groaznic va fi între austriac și muscal, război în care și România va intra și ea se va alege cu Basarabia. Polonii se vor răzvrăți și după învingerea Rusiei se va înființa un regat polon”.

Dacă nu credeți treaba dv., profeteasa gălățeană și-a făcut însă cât se poate de lămurit datoria.

Aeroplanul lui Kvász — o primejdie pentru Ungaria. Duminecă Dunărea bătrână a trait clipe grozave. Închipiți-vă numai, oficiosul aeroplan al celui mai îndrăzneț aviator maghiar în serea lui nebună de răsunare pentru multele fiasouri suferite în „aerul unguresc”, a atentat chiar și la viața nevinovatei Dunăre. Duminecă „îndrăznețul pilot maghiar”, înainte de a-și executa grozavul plan, a trecut pe dinaintea ferestrelor palatului regal — se știe că M. Sa petrece actualmente în palatul regal din Buda—voind să arate M. S. „șborul celui mai îndrăzneț pilot maghiar”. Cunoșcând însă intențiunea stăpânului său, oficiosul aeroplan nu voi să întârzie mult pe dinaintea ferestrelor palatului regal, ci deodată cu o furie nebună se repezi asupra șarmantei Dunăre voind s'o soarbă de pe fata pământului. Dunărea, sireaca, tremura de groază. Din nenorocire însă uște luntrasi văzură primejdia Dunărei nevinovate, alergară cu luntrile și scoaseră oficiosul aeroplan și pe „pilot” la țărni. De bucurie că a scăpat de primejdia de a fi înghițită, Dunărea sălta voioasă... Guvernul maghiar ar trebui să ia măsuri severe, deoarece așa se vede că oficiosul lui Kvász e o primejdie permanentă pentru Ungaria.

Milionară detectiv. Din Neutra se scrie: Milionarul din America Toma Cardeza petrece cea mai mare parte a anului la moșia ce a cumpărat-o la Kovarc. Tânăra lui soție a dat ieri servitorului să ducă la poștă 8000 cor. Servitorul a fugit însă cu banii. Dna Cardeza n'a des-

perat la știrea aceasta ci a plecat cu automobilul în urmărirea trenului personal care mergea spre Ersekujvár, cu care bănuia a fi fugit servitorul. La gara Ersekujvár a ajuns trenul dar pe servitor la Neutraivánka, unde l'a predat jandarmilor. Întorcându-se îndărăpt pe drumul de țară i-a venit în cale o trăsură închisă în care i s'a părut a-l vedea pe servitorul fugit. Imediat s'au dat jos din automobil și cu ajutorul șoferului au oprit trăsura și l'au trecut pe servitor în automobil, și cu viteza cea mai mare l'a dus pe servitor la Nytraivánka, unde l'a predat jandarmilor. Pe drum servitorul încercase a sări din automobil, dar neînfricoșata americană l'a amenințat cu o cheie mare de automobil încât s'a văzut silit a renunța la orice speranță de a mai putea scăpa.

x **Pregătirea romului și a licherezilor în mod casnic!** 100-200 procente economie, 20 fileri. 1 dosă de extract de rum concentrat de lamaica, sau orice extracte de licheri, prin care se poate pregăti 1 litru rum foarte fin, ori 2 litri de licheri foarte fin. La fiecare etichetă se aduce și modul de pregătire.

În schimbul unei sume de 30 fil, în mărei postale trimis franco o dosă de mostră din ori care extract de licheri sau rum.

Magazin principal: **Parfumerie „Hygiena” Timișoara-Cetate** (Temesvár-Belváros) vis-à-vis de intrarea cafenelei hotelului „Coroana”.

(A 444)

Ultima oră

Asasinarea primului ministru spaniol.

Viena. — O depeșă din Madrid anunță că primul ministru al Spaniei d. Canalejas a căzut azi victimă unui atentat cu revolverul. Atentatorul e un student. Amănunte nu se cunosc încă. Se crede că Spania se găsește în ajunul unei noi revoluții.

Turcia a cerut mediațiunea României.

Paris. — „Excelsior” primește din București următoarea telegramă: *Pot să anunț, că guvernul turcesc a cerut României să intervină pe lângă guvernul din Sofia într'un scop de mediațiune, România pretinde să aibă un vot și un scaun în conferința europeană, când aceasta se va întruni.*

Turcia. — Ziarul „Stampa” publică o telegramă identică din București.

D. Petre Carp în Budapesta.

Budapesta. — Fostul ministru președinte și excelentul bărbat de stat al României, d. Petre Carp, a sosit azi la Budapesta într'o misiune specială. Obiectul misiunii d-sale îl formează chestiunea compensațiilor teritoriale formulate de România. Iată cari sunt precedentele acestei misiuni. — Președintele Sboraniei bulgare, d. Daneff a fost însărcinat, după cum suntem informați, de regele Ferdinand să roage pe moșarul nostru ca să ia El rolul de mediator între România și Bulgaria. La acest pas regele Ferdinand a fost îndemnat în urma intervenției monarhiei noastre, prin ministrul austro-ungar la Sofia, contele de Tarnovsky.

D. Petre Carp se va prezenta în audiență la M. Sa monarhul nostru, pentru care se zice că aduce și o scrisoare autografă dela regele Carol al României. E probabil că d. Carp va trata și nemijlocit cu d. Daneff.

Știm că în schimbul recunoașterii situației schimbate din Balcani, România cere compensații teritoriale, pentru ca echilibrul de puteri să fie menținut și în viitor. Această cerere, după cum reiese și din expunerile lui Berchtold, o sprijinește și Austro-Ungaria. Vom afla în scurt timp, ce răspuns vor da statele aliate la pretențiile României.

Declarațiile unui colonel turc.

Belgrad. — Un corespondent al unui mare ziar din străinătate a vorbit cu un ofițer turc prisonier, colonelul Hamdi bey, care i-a spus următoarele:

-- Turcia e de multă vreme în stare de descompunere în orice privință. Acolo nu se ține seamă de nimeni și nu există nici o disciplină. *Ofițerii n'au mai primit de trei luni salariul lor și familiile lor rămân fără pâine.* Sunt furnizori cari au fost plătiți de câte 2—3 ori pentru o furnitură. În schimbul armata a rămas aproape goală și zile întregi nici soldații, nici ofițerii nu aveau ce mânca.

Colonelul a adăugat, că regreta că a fost făcut prizonier, totuși se bucură că a venit într-o țară unde domnește ordine.

Anglia sfătuită să ocupe Siria.

Londra. — Ziarul guvernului egiptean „Le Progres” din Cairo, scrie că actuala situație a Turciei împune Egiptului și Angliei datoria să ocupe Siria, pentru a putea păstra cheia spre Egipt și Arabia.

Plecarea unui înalt ofițer al statului major austriac la Roma.

Viena. — *Alaltăieri un înalt ofițer al statului major austriac a plecat la Roma, unde va contera cu șeful statului major italian în chestia operațiilor militare colective ale monarhiei austro-ungare și ale Italiei.*

Lupta dela Ceatalgea.

Sofia. — Semioficiosul „Bulgaria” anunță: *Lupta dela Ceatalgea a început și e foarte vehementă. Armata bulgară a ajuns foarte aproape de întăriturile turcești.*

Asediul dela Adrianopol.

Sofia. — Cu prilejul ultimului asalt respins de către bulgari, *numeroși soldați creștini au trecut în tabăra bulgarilor.* Acești refugiați spun, că în orașul Adrianopol hântuie mare foamete, soldații primesc zilnic fiecare numai câte o jumătate de chilogram de pâine. Capitulara orașului e iminentă.

Nouii victorii grecești.

Atena. — Generalul Sapundzakis telegrafilează din Arta: *Armata noastră a ocupat localitatea Pente-Pighadia și întăriturile de aci precum și localitățile din jur.*

PĂGINI RASLETE.

En' Nassr.

La grea viața.

(Povestire turcească).

Mehemed șah-in-șah, regele regilor, se plimba neliniștit în sus și în jos prin odaia de lucru. Marele său vizir, Melhani, șezând făcut lângă masa de scris, cu o privire îndurerată îi urmări mișcările lui, fiindcă știa, că Mehemed e scos din sărite.

Când va sosi odată cursorul trimis în Bagdad? — întrebă șahul.

Deja a suta oară a întreat și Melhani tot de atâtea ori i-a răspuns.

-- Numai, că nu-l vezi, iudată e aici.

Indată! -- Mehemed nu mai avea stare. Indată! Și eu îl aștept de ceasuri întregi... de ceasuri!

-- Trebuie, că i s'a întâmplat ceva rău, ah splendoarea și lucirea lumii — zise marele vizir și l'a privit pe stăpânul său cu o privire, ca a unui câne bătut.

-- Nu-i iertat să i se întâmple ceva rău! Înțelegi? Va fi vai de tine!

Deja să crepă de ziua. Mulțimea de case începeau să se deosebească una de alta în nește conture palide și minaretele ca nește degete uriașe se urcau în aer.

Melhani a auzit, cum îi circula sângele în vine. A fost trimis un cursor în Bagdad la bancherul armean Marpas. Mehemed avea lipsă de bani și fiindcă n'ar fi voit bucuos să-și puie bijuteriile în amanet la „Muntele de pietate” din București, a trebuit să trimită un cursor la Marpas, care cu atari ocazii stă înainte cu anumite pretenziuni, pe care vrea să le realizeze în Luristan, sau în alt loc la graniță.

„Băuut, hanul... onul nu-i mai poate sugeri nici pe supușii săi, fiindcă de altcum să vor uimi statele străine, că lor nu le rămâne nimica. În zilele de azi nici împăratul nu mai are chitanță. Înainte de asta lumea știa numai de otravă, dar în zilele de azi Europenii au bombe... căruia îi e sigură azi viața?”

Și ea și cum din depărtări mari s'ar auzi — cântecul unui derviş i-a sunat la ureche:

„Numai de aceea trăim, ca să pierim,
Speranța ne ie renașterea!”

Sub ferestriile palatului se auziau ceva sunete de violină. Câțiva bărbați cântau un cântec despre dragoste și moarte. Tot deauna și totdeauna numai moartea, care păzește în toate colțurile, gata de a te ataca.

Nu, nu! — a strigat șahul. Nu vreau să pier... nu, nu vreau să pier!

-- Mă jur pe Allah și pe căliful sfânt, ce ți-s'a întâmplat, șahul meu? -- îl întrebă Melhani și a aruncat o privire scurtă spre Mehemed, care cu o față acră s'a întors spre părete.

-- Teama mă neliniștește, vizire! Mă tem de aceea că Marpas nu-mi va da bani, fiindcă mai zilele trecute nu i-am ascultat pretenziunea. Atunci va trebui să mă adresez Europenilor.

Melhani a scris mai departe, Mehemed însă s'a așezat lângă sobă și și-a aprins pipa de spumă. Tutunul stropit cu opium l'a liniștit.

Cineva a bătut la ușa mare de fier.

Melhani s'a ridicat cu greu de pe scaun și a deschis ușa. Acolo stătea unul din servitorii chemați și a anunțat:

-- Cursorul sosit din Bagdad e afară înaintea porții.

-- Să vie sus îndată.

Peste câteva minute, până când șahul Mehemed s'a plimbat neliniștit prin odaie, a intrat cursorul în odaie, cu un ofițer, s'au plecat înaintea șahului.

-- Puteți pleca, dar tu cursorule să stai gata, că poate mai am lipsă de tine.

Șahul tremurând din mână a desfăcut epistola. Melhani îl privea fix, ca din schimbarea feței să înțeleagă conținutul scrisorii. Numai atâtea era scris în ea: „Nu” și nici un cuvânt mai mult, nici chiar subscrierea. Gălușca asta a trebuit s'o înghită astăzi regele regilor!

Mehemed era cu mult mai slab, ca să erupă în strigăte desperate. A căzut pe perina divanului și tonul cuvintelor lui era tâmpit când a zis: -- Așadară totus trebuie să bat la ușile Europenilor.

A urmat o tăcere lungă și numai suspiniul celor doi bărbați să putea auzi. Pe fața lui Melhani s'a așezat o lucire caracteristică.

-- Stăpâne -- zise marele vizir, — îmi dai voie, ca să te servesc eu cu împrumutul acela?

Mehemed l'a privit mirat. -- Tu! -- a erupt din el cuvântul. După aceea a zimbit afectat. -- Am lipsă de un milion.

-- Ți-l pot da.

Melhani a pășit lângă masă, a făcut o chitanță, care suna băncei engleze. Fără să zică un cuvânt l'a dat-o stăpânului lui.

-- Ești salvatorul meu! -- șopti Mehemed și l'a cuprins în brate.

Dar pe fața lui Melhani s'a furișat un zimbet ușor, fiindcă numai o parte mică i-a dat înapoi din aceea, ce a furat dela el.

Blaj.

Valeriu Crișan.

ROMANUL ZIARULUI „ROMÂNUL”

NOIUL ANUL

Suflete moarte

(ROMAN)

Trad. de Senior

(166)

— Treaza —

-- Poate vă lipsese pământuri, ori sufletele vă lipsese.

-- De fel. Fratele meu și eu mine stăpânim zece mii hectare din pământul cel mai bun și peste o mie de brațe spre a-l cultiva, totul fără datorii ori vre-o sarcină oarecare.

-- Foarte cinlat; dar sunt un răi, acesta este un motiv serios de pletisală.

-- Dinpotrivă, la noi, totul prosperează, iar fratele meu, om de ordine de primul rang, este un excelent agronom.

-- Să te pletisești în mijlocul atâtnu belșug, asta-i nenăzuzibil, de nepricteput -- zise Ciekof cu o anumită onclulație din umeri asortată înțelesului exclamațiunii sale.

-- Vom alunga noi uritul numai decât, zise gazda noastră; Alexandre, dă fuga la bucătărie și spune bucătarului să ne servească rastigai*). Așa, dar unde-mi sunt pierde vreme ăla de Emelian

*) Rastigai, mici prăjituri cu tocătură de carne, cu ouă, cu verdețuri, cu arpăcaș, adesea cu carlilaje de cegă.

și potlogarul de Antoșca? Ce fac ei de nu ne servesc șahul?)

Dar când sfârșia el vorbele acestea, piende vreme și potlogarul apărură cu servetul la braț; el acoperiră masa și așezară pe ea o tavă dominată de șase sulele cu diferite rachuri. Alți servitori mergeau și veneau în grabă, aducând diferite bucate ușoare în farfurii acoperite, din cari străbătea foarte desea sfârșitul vesel al untului. Piende vreme Emelian și Potlogar-Antoșca dirijau serviciul cu o mare pricepere. Porecele acestea nu le fură date decât ca un fel de încurajare, căci stăpânul lor era un om foarte bun, foarte puțin înclinat spre ceartă. Dar am mai spus-o aiurea, ori ce res eun se cade are o continuă trebuință de vre-un cuvânt pătrunzător care pătrunde adânc ea poporul în brad; regimul acesta e necesar limbii lui; ca o bună picătură de rachiu stomahului lui.

După aceste enium, ca foarte firese, urmă numai decât prânzul, aici bravul nostru om din gazdă deveni un adevărat asasin; abia vedea în farfuria unuia din oaspeți o bucată, că el o și întovărășia cu o alta zicând: „Fără împărechiere nici o omul nici pasărea n'ar putea trăi”. Dacă oaspele, spre a-l mulțumi, ar fi luat două bucăți, el îi

*) Pregustarea ori prelibațiunea spirtuoasă și aperitivă precede imediat prânzurile în Rusia, și care este de un uzagiu general la toți oamenii cu dare de mână ai clasei nobile, se numește șahul, dar cele mai adesea se zice rachiu.

strecura o a treia, și zicea: „Numărul trei e divin prin excelență”. Oaspele își administra trei bucăți, el numai două: „Unde s'a mai văzut vreodată o căruță cu trei colțuri? Cine a călăit vreodată o calibă cu trei colțuri?” El avea un alt dicton pentru numărul patru, un altul pentru numărul cinci. Ciekof ajunsese la capătul unei a unsprezecea și al unei al a douăsprezecea farfurii de diferite lucruri, și gândia: „Acum s'a sfârșit și nu mai să știe nimic”. Abia zisese și gazda, fără a scoate o vorbă, puse înaintea lui o tavă încărcată cu o bucată de spate de vițel rumenit la fri-gare cu toți rinichii.

Și să vedeți ce vițel era acesta! „L-am hrănit cu lapte curat, doi ani dearândul, zise stăpânul, și am avut grijă de el ca de propriul meu copil.

-- Eu nu mai pot, zise Ciekof.

-- Încercați, haide, cu francheță, și apoi veți putea spune de puteți ori de nu puteți.

Nu mai e loc.

La biserică nu mai era loc; intră gorodnicii*) se găsi loc pentru el, și nu era scund. Era așa imbulzeală, că nu măr aruncat în sus n'ar fi jmuș pe pământ. Încercați, veți vedea bucată asta, asta-i gorodnicii!”

(Va urma).

*) Gorodnicii, primarul, întâiul magistrat municipal al gorodului (grad) ori oraș.

ECONOMIE.

Situația agricolă.

(Recolta.)

În urma timpului din urmă în continuu nefavorabil, s'a văzut ministerul ungar de agricultură îndemnat să dea un raport special asupra recoltei din acest an, stabilind nouă cifre relative la soiurile mai însemnate de cereale. Iată câteva date mai de interes din acest raport oficial.

După prețuirea din 9 Septembrie a. c. în cele 15 comitate transilvănene se aștepta o recoltă medie la grâu de 6.60 m. m. pe jugărul cadastral, în total cca. 4131 mii măși metrice. La prețuirea din 21 Octombrie media scăzuse la 6.21 m. m. deci totalul recoltei se calcula numai cu 3889 mii măși metrice. În țara întreagă media era la 9 Septembrie c. 7.71 și producțiunea totală se evalua la 46.656 mii măși metrice, pe când după prețuirea din 21 Octombrie totalul recoltei de grâu se arată cu 523 mii măși metrice mai mic. Că recolta generală a scăzut numai cu atâtă — cu tot timpul nefavorabil — aceasta se explică prin împrejurarea că mai ales pe Șesul cel mare recolta s'a dovedit mai bună decât cum se calculase și bucatele s'au îmblătit la timp potrivit.

La noi în Ardeal în destule locuri a rămas grâul neîmblătit până acum și așa va și rămănea, crescut fiind în stoguri, în urma ploilor celor multe.

Săcară se aștepta după prețuirea penultimă în Ardeal 649 mii în țara întreagă 13.644 mii, pe când după ultima prețuire în Ardeal este evaluată recolta de săcară la 647 mii și în țara întreagă la 13.548 mii măși metrice.

Producțiunea totală de orz în țara întreagă se evaluează după prețuirea din urmă cu 83 mii măși metrice mai mare. În Ardeal media recoltei de orz s'a ridicat dela 6.46 la 6.53 măși metrice pro jugăr deci dela 692 mii la 699 mii măși metrice.

Ovăs va fi în Ardeal cu 78 și în țara întreagă cu 263 mii măși metrice mai puțin față cu prețuirea penultimă. — Calitatea la toate cele patru soiuri de bucate de mai sus este inferioară celei din anul trecut.

Culesul porumbului s'a început prin multe locuri încă înainte de coacere. Rezultatele sunt mai puțin favorabile, decât cum se semnalau în rapoartele anterioare. Față cu prețuirea penultimă se arată o reducere a producțiunii totale de porumb de aproape 2 mil. măși metrice. Media recoltei de porumb în țara întreagă s'a stabilit mai în urmă cu 10.86 m. m. la jugăr, un rezultat acesta, cu care nu se poate lăuda nici un singur comitat din Ardeal!

Cartofii în parte încă acum se scot. Afară de umezeala cea multă le-a mai cauzat stricăciuni însemnate și peronospora etc. așa încât recolta s'a redus dela penultima prețuire încoace cu aproape 1 milion măși metrice în țara întreagă. În Ardeal față cu producțiunea de 4 milioane din anul trecut se așteaptă în anul acesta de-abia 2 mil. măși metrice de cartofi.

Rapița a răsărit bine peste tot locul și se desvoaltă frumos. Legumăriile în partea cea mai mare s'au cules și rezultatele sunt mulțumitoare în ce privește cantitatea, dar lasă de dorit în privința calității. Cănepa și inul în general au dat recolte bune, dar în multe părți nu s'au putut folosi, ba pe alocurea — mai ales prin Ardeal — apele mari au înecat și au dus cu sine cănepa pusă la topit. Napii de nutreț și de zăhar au dat o recoltă bună, pe alocurea chiar foarte bună. Cei de zăhar lasă ceva de dorit în privința calității și în special a conținutului de zăhar. Nutrețurile măiestrite și fă-

nurile ar fi dat recolte mulțumitoare, dar ploile cele mai multe au împiedecat uscarea și adunarea lor, astfel, că în ce privește cantitatea recolta poate fi luată în general ca bună, dar nu tot astfel și în ce privește calitatea. — Recolta de poame e slabă cantitativ și calitativ. Prin unele locuri recolta de mere ar putea fi mulțumitoare, dar merele nu prea sunt sănătoase și nu se pot ținea timp mai îndelungat.

„R. E.”

Situația financiară.

Nesiguranța situațiunii politice generale a ținut piețele internaționale de bani până cătră sfârșitul săptămânii acesteia în cea mai mare încordare și a făcut să se simtă tot mai intensiv lipsa de bani. Se aștepta aproape cu siguranță noi urcări a etalonului oficial la băncile mari de emisiune. Expozeul ministrului de externe austro-ungar din zilele acestea și în legătură cu acela s'au născut întemeiate ale unei apropiate împăcări în Balcani, precum și alegerea de prezident terminată din Statele unite au contribuit în bună parte și la ameliorarea situațiunii financiare generale. Numai Banca Franței și-a ridicat etalonul dela 3 $\frac{1}{2}$ la 4% pe când la London nu s'a făcut nici o schimbare. Banca imperială germană de asemenea stă încă în așteptare. Discontul privat e la Paris egal cu rata oficială, ca și la London. La Berlin discontul privat este de 4 $\frac{1}{4}$ %.

Piața internă de bani nu arată o schimbare mai însemnată a situațiunii. Mișcare puțină și lipsă de bani, lipsind orice oferte streine. Cu toate acestea nici Banca de emisiune nu este din cale afară asediată cu cambii.

Discontul privat este în Pesta 5%, iar în Viena 5 $\frac{1}{2}$ %.

Banca națională a României și-a ridicat etalonul oficial cu 1% întreg dela 5 la 6%. „R. E.”

Averea și datorile Ungariei. Conform dării de seamă asupra finanțelor statului ungar în 1911, datorile Ungariei la sfârșitul anului 1911 s'au cifrat cu K 5.406.957.644. Pasivele totale se cifrează cu K 6.390.863.682, față de cari activele se urcă la K 8.855.385.897, astfel că averea curată a statului ungar a fost la 31 Decembrie 1911 de K 2.464.522.214.

Monetizare în anul 1913. Conform bugetului ultim al ministrului de finanțe, în anul viitor, 1913, se vor bate următoarele monete:

Piese á K 20 aur 512.500 bucăți = 10.250.000, de K 10 aur 2000.000 bucăți = 2.000.000, de K 2 argint 2.500.000 bucăți = 5.000.000, de K 1 argint 2.500.000 bucăți = 2.500.000.

Monetele de aur se vor bate din aurul răscumpărat din minele de aur, iar cele de argint á K 2 și K 1 din cele K 3.750.000 bucăți monete á fil. 1 argint, răscumpărate dela „Banca Austro-Ungară”.

Dim monte de în valută de coroane scoase din circulație se vor bate în anul 1913:

20.000 piese de aur á K 20, 2000 piese de aur á K 10, 10.000 piese de argint á K 5, 100.000 piese de argint á K 1, 100.000 piese de nichel á 20 fileri, 50.000 piese de nichel á 10 fil., 1.000.000 piese de aramă á 2 fileri, 100.000 piese de aramă á 1 filer.

Bibliografie.

Apărătorii legii străbune.

— *Combaterea sectei pocăiților.* —

Cea mai mare primejdie pentru biserica noastră este fără îndoială acea sectă eretică, care apelând la religiozitatea poporului nostru, îl cerește pentru doctrinele protestantice, făcându-l să se japede de tot ce are mai sfânt, de legea moștenită dela părinții noștri. Numai aceia, cari cunosc răspândirea sectei, își pot face idee despre mărimea primejdiei! De aci putem înțelege însuflețirea, cu care a fost primit apelul pentru cea dintâi lucrare literară la noi, menită să combată această sectă atât pe seama preoției cât și în popor, cum e cartea p. Dr. Brinzău din Vulcan, care e o lucrare făcută după studii îndelungate, după discuții avute cu pocăiții, și pregătită astfel, că se poate folosi de ambele confesiuni românești. Frumoasele scrisori, ce i se trimit autorului din toate părțile, dela noi, din Țară, din Bucovina, dela clerici, preoți, mireni sunt cea mai frumoasă dovadă despre aceea, cât de simțită a fost lipsa unei astfel de lucrări la noi. Părintele A. C. protopop în F. scrie: „Har Domnului, până în prezent nu am de a face cu acest soi, dar cetind despre ei, de mult am voit să le cunosc învățăturile. Acum voi studia cartea ca la ocaziune dată să pot combate cu temei aceasta după auzite primejdioasă sectă”. Dl. A. I. M. din Cernăuți scrie „salutând acest început de mult așteptat”. Iar p. Dr. L. S. din S. până autorul publica numai niște cuvântări în „Păstorul sufletesc” despre pocăiți, îi scria, cerind să edice o carte separată: au venit și la mine afulisiiți de pocăiți și *singura armă împotriva lor îmi sunt predicile Dv.*”

Dar cea mai mișcătoare dovadă despre zelul și însuflețirea pentru apărarea legii strămoșești de acei lupi răpitori, o dă un anumit domn, V. P. învățator din B., care trimite p. Dr. Brinzău următoarea scrisoare: „M. On. de Dr. *Cu lacrimi* cetii anunțul, din care văd, că bunul Dzeu V'a învrednicit să puneți sub tipar cartea intitulată „Pocăiții”. Secta asta se lățește po-gan! Pentru aceea M. On. Dr. Vă rog, dacă se poate, eu sunt agent de țigă și umblu 36 comune, unde sunt pocăiți, când vor ieși de sub tipar cărțile, a trimite pe a mea seamă 50 bucăți, că voi umbla din sat în sat să le înde conducătorilor și plugarilor mai de cinste”.

Unde vreți o mai mare însuflețire?!

Deie Dzeu, ca lupta de apărare să se înceapă pe teren cât mai vast cu mijloacele ce ne stau la îndemână!

A apărut:

Căpitan Radu R. Rosetti, Incercări critice asupra războiului din 1653 dintre Matei Basarab și Vasile Lupu. (Extras din „Revista Infanteriei”) București, 1912.

La **Librăria Tribuna** se află de vânzare:
Napoleon în Rusia. Biblioteca Flacăra Nr. 13 a 80 fil. + 5 fil. porto.
L. Rebreanu: Frământări cor. 1.50 + 20 fil. porto (1912).

POȘTA REDACȚIEI.

Dlul I. P. (Blaj). Poeziile nu-s publicabile, cu toată admirația d-tale pentru Bunca și Caragiale.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

D. E. V. C., Budapesta. Aveți de solvit până la sfârșitul anului curent încă 14 cor. 60 fil.

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

Prăvălie nouă!

PINTEA și KLEIN

MAGAZIN DE GHETE, PĂLĂRII ȘI MODĂ PENTRU DOMNI s'a deschis în

ARAD, strada Deák Ferencz n-rul 4. Via-a-via de Librăria „Dicozonă”.

(Fi 340-52)

Mere de soiu

de la pepinieria contelui din Soborsin de vânzare în Arad, piața Thököly nr. 4.

1 Kgr. 30 fl. (Ga 552-3)
La cumpărări mai mari se dă rabat.

Manuale folosite și noi

pentru toate institutele de învățământ precum și hârtie și recvizite de scris se capătă cu prețuri ieftine la librăria Ploher Sándor, Arad Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1. (Fi 307-100)

(Ga 116-280)

Gustați

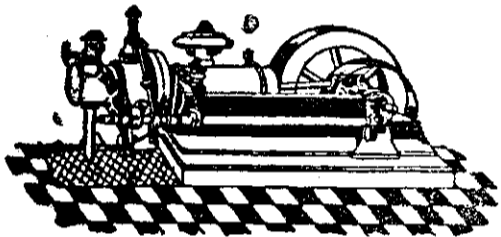
Berea SLEPING-car

din fabrica „Bragadiru”.

Körber József és T-sa

LUGOJ, strada Timșorii n-rul 28.
(Casa proprie)

Lăcătușeri, atelier pentru repararea mașinilor, instalații de apeducte. Atelier pentru repararea pom-pelor, a mașinilor cu benzină, motoare, mașini cu aburi și mașinul agricole.

Mașină autogenă cu cea mai deplină garanție Ateliere special. Turnătorie de fier și oțel.
TELEFON 184.

Prăvălia românească

de coloniale și delicatose a lui

George Ștefu

din Arad, strada Deák Ferenc 7. (în față cu „Librăria diecezană”) are

Telefon pentru oraș și provincă:
Nr. 881.

(Se 549-10)

Kratochvill Ágoston

turnătorie de lucrări de artă și firme
Budapesta, VII., Cserhát-u. nr. 22.

Fond. în 1899. Telefon: 28-35.
N-rul casei de păstrare poștală reg. ung. 15545.
(Notă Clearing).

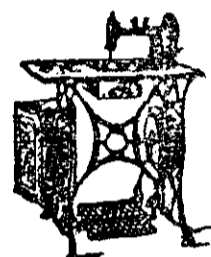
Table de firmă vărsate din bronz și zinc pentru oficii, medicii, avocați, ingineri, arhitecți, execută frumos și modern. Cea mai mare fabrică în bransa aceasta în Ungaria.

Prețuri de fabrică.

Correspondență în limbile maghiară și germană
(Ka 143-30)

(Ka 31-52)

Prima calitate

Mașini de cusut „Singer” calitate bună pentru femei cu 60 K. (karikahajós) tot pentru femei 84 K., centralbobin 94 K., cu 5 cutii din oricare soiuri 110 K., cu luntre seconfundătoare (sülyesztő karikahajós) — centralbobin fără sunet, artistic lucrate, un adevărat decor pentru casă cu

130 cor. precum și biciclete cu 104 cor. pe lângă garanție de 5 ani — livrează:

KRAUSZ HENRIK
Budapest, IV., Veres Pálné-u. 40

Revanzătorilor le dau rabat. — Catalog la cerere trimit gratis și franco.

În atenția pomicultorilor!

Ofer altoi de pruni bosneci ca »Balkanska Carica« (Regina balcanului) și »Kraljica Bosne« (Regina Bosniei). — Altoiul de 2-3 ani cu coroană admirabilă e cel mai bun din diferitele soiuri de pruni. Poama e foarte mare, excepțional de dulce și foarte gustoasă. Se coace spre sfârșitul lui August, când se poate folosi ca deesert, pentru uscat, la fabricarea țuice și a sligovișului. — Prunii mei nu sufer de căderea frunzelor, (Polystigma rubrum) ca de regulă alte soiuri la cari în mijlocul verii cade frunza, pricinuind stricarea poamei. Acest soi a fost premiat în diferite rânduri, cu premiul întâi din partea guvernului. A fost premiat la expoziția milenară din Budapesta 1896 și la expoziția din Viena 1897 cu medalie de aur, la expoziția internațională din Paris 1900 cu medalie de argint și în fine la expoziția regnicolă din Bosnia și Erțegovina ținută la Sarajevo iarăși cu medalie de aur. — Pentru calitatea prunilor garantez

Sava T. Kojčić,

K 500) mare proprietar în Brečka, Bosnia.

KUN ENDRE,

atelier cu mașini electrice pentru
ascuțire artistică și homoru.

Ku 39-60) **SZATMÁR,**
casa-Lévay, vis-à-vis
de Tribunal.

Se recoman. pentru pregătirea și ascuțirea oricărui soi de cușite, ca cușite pentru cășapie și bucătărie, pentru masă și bricege, unelte pentru ciobotari și cojocari precum și ascuțirea bricelor pe lângă prețuri convenabile și execuție ireproșabilă.

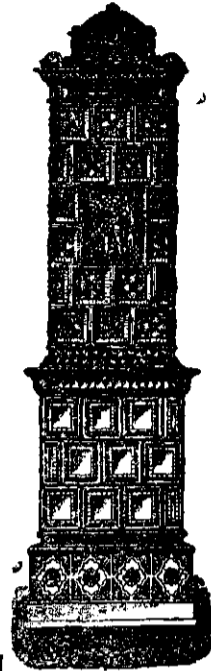
La trimiterea a 6 brice barbierilor
se dă taxa sumal pentru 5.

KISS JÁNOS

fabricant de cuptoare și magazin de cuptoare de lut

Alba-Iulia (Gyulafehérvár)

Recomandă on. public din loc și jur magazinul lui bogat asortat cu *cuptoare de olane și maiolică, sigure de foc, în stil modern și în diferite culori, cu aparat de fert în grabă, 25% economie în material de încălzit.* — Pregătește, reparaază și clădește căminuri și vetre de fert. Comandele din provincie se execută grabnic, punctual și cu prețuri convenabile, pe lângă garanția de 2 ani.

KI 122-60

Totfelul de instrumente muzicale violini, chitare, cimbele și piană încordează și reparaază cu specialitate și cu prețuri moderate

KLINK SÁNDOR

măstru pentru încordarea instrumentelor muzicale și fabricant de piană

DÉVA Kun-Kocsárd-u.
Încordări de piană la dorință execut și în provincie.

În atențiunea dlor vânători!

Imi iau voie să recomand atelierul meu preparativ, unde se execută totfelul de preparări de paseri, sugătoare, aranjarea odărilor pentru vânători, covoare și totfelul de lucrări în

bransa mea, în mod inexceptionabil și prompt, cu prețuri moderate.

VÖRÖS MÁTYÁS
preparator și fabricant de instrumente de fizică.
Szeged, Petőfi-sugárut nr. 55.

Vo 286-80

MANDEL ZSIGA

orologier giuvaerglu-optic

DÉS-FÖTÉR

Sucursala Gyulafehérvár

Cel mai mare depozit de tot felul de ciacornice de aur și argint precum și ciacornice de metal și nickel. Articuli de argint de China Berndorfer Cristofle și tocămurii de argint. Ochelari și zwickeri de Rathenov. Articole optice de aur și argint Gramophone și plăci. — Reparaturi solide și ieftine. Serviciu conștiințos. Prețuri moderate

(Ga 182-30)

Construirea și repararea hornurilor pentru fabrici

execută fără conturbarea lucrului fabricii

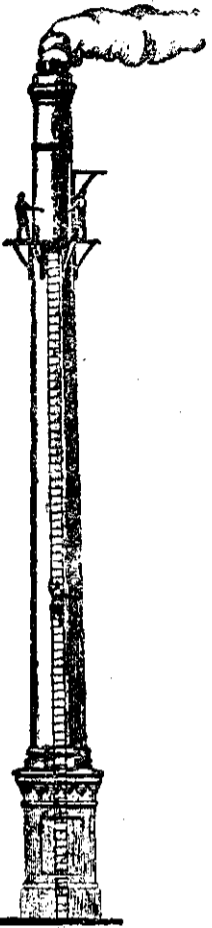
Gussenbauer L. și fiul

BUDAPEST, VI., Rózsa-u. nr. 80.

Cea mai veche și mai renumită instituție. Construește **pereți** pentru cazane, cupatoare pentru orice ram industrial și totfelul de **turle** pentru apă. Până acum am executat peste 3000 de clădiri, între cari pe seama fabricii de electricitate din Viena, cea mai mare în Europa, am zidit în pereți locomobile de 90.000 HP. cu suprafață de 24.000 m², 128 ciururi ambulante, precum și 4 dintre cele mai mari hornuri ale acestei fabrici, cu un diametru de 45 m.

Prospecte și catalog ilustrat se trimit gratis.

(Gu 339-15)

Prima fabrică pentru lipit și tăiat cu autogen.

Körmendy Ferencz és Tsa

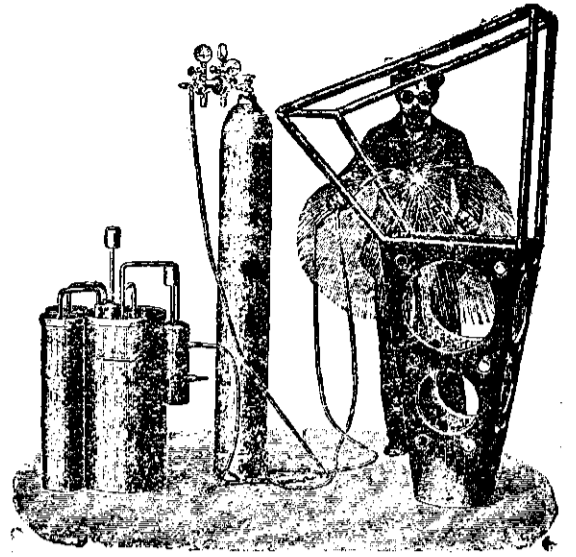
BUDAPESTA, IX. Üllői út 117 szám.
Telefon 20-59.)

Invenție ungurească, brevet propriu!

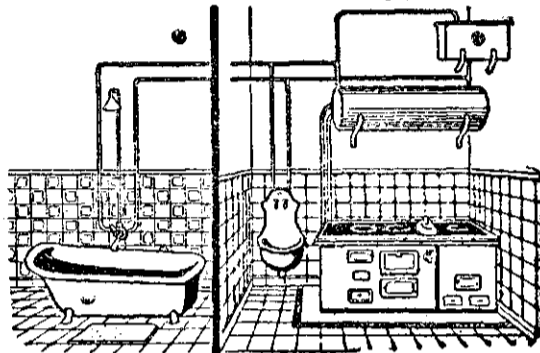
Pistolul cu pocnește!

Pistolul nu se încălzește!

Specialități pentru aranjarea lipirei autogen. Primește spre lipire orice obiecte de fier și metal, precum și cazane, apoi execută recitoare de apă, boilere și corpuri recitoare.

(Ko 199-120)

Bruno Widlasch,

lăcătușerie artistică pentru mașinării și zidiri. — Atelier special de instalațiuni pt. lumină electrică, apeduct, aranjamente pt. băi, canalizări și closete.

SIBIU, Fingerlingsgasse N. 3.

Oferă cele mai solide lucrări: porți de fier, trepte (scări), balustrade și îngrădiri de morminte după desen sau după planul propriu; cupatoare și cazane, montări și transmisiuni pentru orice fel de mașini. Aranjări complete de closete pentru canalele din orașe. Instalări de băi, apeducte și canalizări. Depozit de fântâni de apă (construcții proprii), cari s'au adeverit de cele mai bune până acum. Closete patent scutite de îngheț, montate gata, cari în cursul iernii trecute n'au înghețat în liber nici la un ger de 28 grade, liferez cu garanție pe 5 ani. (Vi 159-60)

Cea mai perfectă executare de instalațiuni de lumină electrică, telefoane și telegrafe. Vânzări de cazane de aramă și țincuire. — Proiecte și planuri gratuite și prompt.

Premiat: Expoziția internațională de modă, Paris 1911: Grand Prix și med. de aur.
Premiat: Expoziția universală din Roma 1911: Grand premiu și medalia de aur.

La „Croitoria universală”

I. PETRAȘCU

SIBIU, strada Cisnădiei 30.

Telefon nr. 172.

Croitorie civilă și militară.

Mare depozit de stoffe engleze și indigene, precum și totfelul de articole militare.

Pe 264-30)

MAÁR LAJOS és Testvére

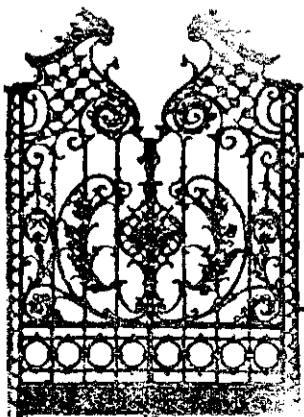
fabrică de articlii de lăcătușerie

ORADEA-MARE (Nagyvárad) strada Teleky n-rul 45.

Executăm: vetre de fert, uși din fier vărsat, uși pentru cupatoare, ținătoare de clădiri, uși pentru cupatoare de copt, uși pentru căminuri, cupatoare de tinichea.

Catalog de prețuri la dorință se trimite gratis.

(Ma 426-)

Un milion altoi de viie

din soiurile cele mai distinse pentru vin și masă. — Viță americană cu și fără rădăcină și ochiuri pentru altoi din toate soiurilor se află de vânzare la pepinăria Domnului românesc din Bobalna lângă Orăștie a cărui proprietar e Dr. Aurel Vlad.

Fiind pepinăria noastră bine îngrijită n'a fost atacată de peronosporă, altoii sunt foarte frumoși și dezvoltăți la perfecție.

Pentru vița liferată din pepinăria noastră, garantăm că soiurile sunt curate după cum sunt notate în catalog.

Fie care viticultor și proprietar de viie să se adreseze cu toată încrederea pentru altoi de viță trebuincioși la jos semnată administrație fiind asigurat că vor fi serviți conștiințios, solid și prompt.

La cerere să trimite gratis și franco catalogul despre altoi de viie cu prețuri și cu îndrumări practice pentru plantarea și lucrarea nouelor vii.

Se primesc băieți de români la cursurile practice pentru altoi, de viță. Condițiunile de primire la cerere se vor trimite.

Administrația „Domeniului din Bobalna”

(A 539)

Bábolna (u p. Szászváros).

Pregătesc

(Ma 146-30)

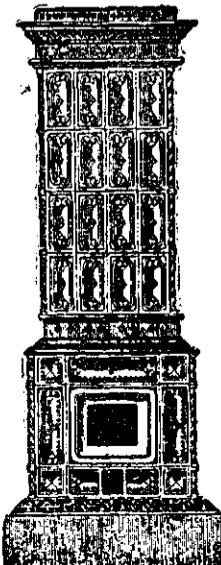
cupatoare de teracotă,

căminuri, vase, glastre, cu prețuri moderate.

Pentru durabilitatea lor garantez. Primesc și repararea cupatoarelor vechi și în provincie. Rugând sprijinul mult onor. public:

Magyar István

fabricant de căminuri și artic. de lut
Temesvár-Gyárvaros Kém-utca n-rul 16.

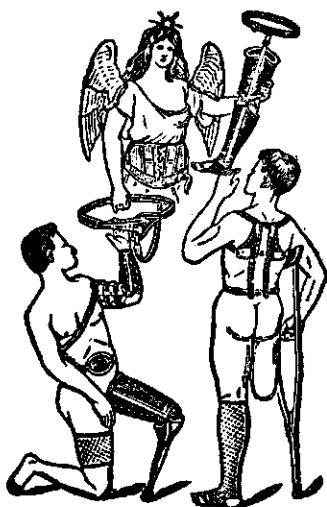

Recomandate de către cei mai renumiți medici

Bandaje

picioare artificiale, corsete, legătoare pentru păutece, irigatoare, stropitoare, suspenzorii, îndreptătoare, ciorapi de gumă, vată (bumbac), legătoare și articlii pentru bolnavi precum și cele mai excelente preservative franceze pentru femei și bărbați, se vând cu prețuri ieftine la

LEINER GYULA, bandagist
Brașov, str. Mihael Weis nr. 13.

(Le 158-26)

Matutsek József

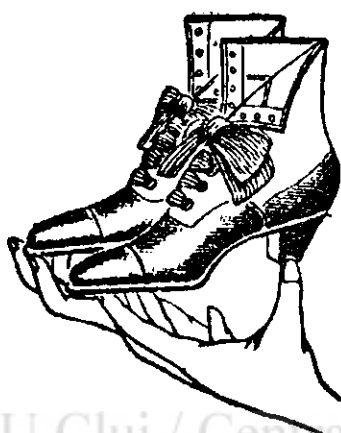
Kolozsvár, Szentegyház-u. 3.

Recomandă depozitul său bogat asortat cu toffelul de

încălțăminte

bărbătești și femeiești executate în atelierul propriu.

Comande din provincie, după măsură sau că trimițând o gheată veche care-i șade bine se pregătesc prompt și din material bun, trainic și la modă.
(Ma 443-)

(Ma 131-60)

Mandler János

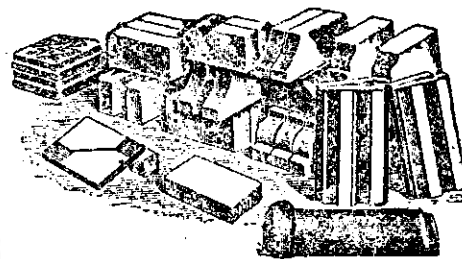
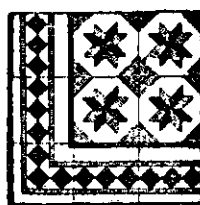
intreprindere de beton, piatră artificială și teracotă

SZEGED, strada Bihari nr. 1.

Primește spre executare toffelul de lucrări în bransa lui, și anume: teracotă, canalizare, betonare, conduct

de țevi de lut și ciment, uscare pereților umezi, trepte (scări) de piatră artificială, pereți, conuri „Rabitz”, inele pentru fântâni, bazenuri, fântâni arteziane și vălale executate neexcepționabil și cu prețurile cele mai moderate.

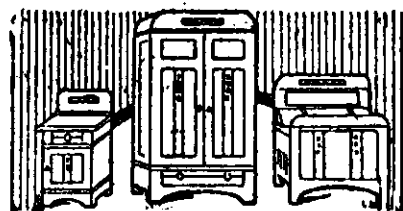
(Cu prospecte servese gratuit.

FABRICA DE MOBILE

care formează proprietatea mea în temnița din Aiud, fabrică de mobile nou aranjată și magazin, precum și întreprindere de pompe funebre

Urmasul lui Baumann Arnold

LAHNI KÁROLY, Alba-Iulia

(Gyulafehérvár) vis-à-vis de Tribunal.

Magazin de aranjamente, dela cele mai simple până la cele mai frumoase, pentru prânzitoare, dormitoare saloane și camere, covoare, perdele și învăltoare de masă, matrațe de fol cu cadru de lemn și fier. — Serviciu prompt și conștiințios cu prețurile cele mai convenabile. Pentru durabilitatea mobilelor executate în fabrica mea ofer garanță.

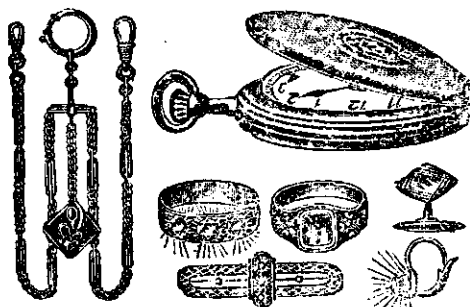
118 30

Becker Lajos

ciasornicar și giuvaergiu

Temesvár-Józsefváros str. Hunyadi

și colțul străzii Misis

Mare magazin de oroloage de Elveția, de aur, argint, oțel și nichel, oroloage de părete și cu pendal. Bijuterii fine și articlii de brijante, obiecte de lux veritabile de argint, și argint de China. În marele meu atelier de bijuterii se execută toffelul de reparări, și se reparază cu specialitate bijuterii și ciasornice pe lângă garanță.

Prețuri moderate! Serviciu conștiințios!

(Be 535-10)

Premiate cu medalie de aur.

Roate de tors

Cea mai mare fabrică pentru articlii de lemn și de galantarie provăzută cu motor electric.

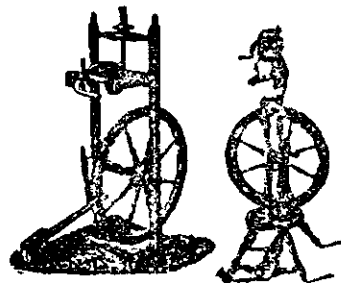
Emil Krauss,

SIBIU-Hermannstadt-Nagyszeben Margarethengasse nr. 5.

Execută cele mai bune roți de tors, din lemn bun și uscat, cu mers liniștit, pentru fiecare bucată se dă garanță.

Totodată îmi permit a aduce la cunoștința stim. mușterii că execut orice lucrări în bransa mea. Lucrări solide și ieftine.

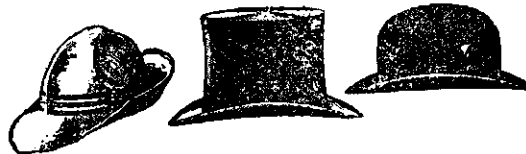
(K 123-)

Cea mai ieftină sursă de cumpărat este firma

Welther János, pălărier

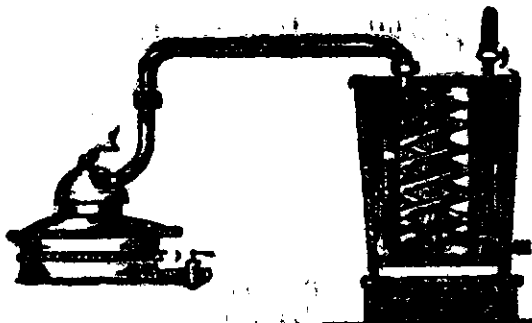
Făgăraș—Fogaras, bulev. Francisc Josif

Au sosit noutățile cele mai moderne de pălării de toamnă și de iarnă: modeluri pentru femei, pălării de

plisă, catifea, double și pălării de pănură, cu prețurile cele mai moderate. Articlii de modă p. bărbați: mare asortiment de pălării de piele de epure, tari și marl. Pălării și chipiuri pentru școlari, mare asortiment, dela cor. 2-3. Primește spre executare toffelul de pălării spre reparare și văpsire, după cele mai noi modele. Pălării de doliu se execută imediat. (We-503)

CAZANE pentru ferberea rachiiului

Aranjamente
pentru fabrici de
SPIET.

MAȘINI pentru stre-
curatul vinului și pen-
tru opărirea vaselor.

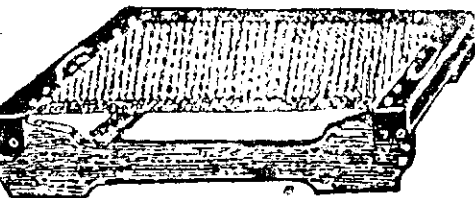
Prețuri moderate!
Condiții favorabile
de plătire!

MAGYAR RÉZMŰÁRUHAZ, RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
Ujpest, Strada Gyár nr. 15. (Ma 164-30)

LEOPOLD KÖBER

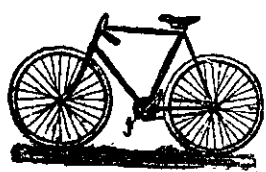
LĂCĂTUȘ PENTRU CLĂDIRI ȘI LUCRĂRI DE ARTĂ și
atelier pentru aranjamente cu gaz, apaducte și canalizare
MEDIAȘ (MEDGYES) str. Alsó Kovács n-rul 23.

Execută orice lucrări și reparări în această branșă și anume:
lucrări de fier pentru clădiri, porți de fier, grații pentru morminți, vetre de fier și matrațe de fier, din material foarte bun, apoi introducerea de apaducte și canale cu prețuri ieftine și pe lângă garanță.

(K 464-)

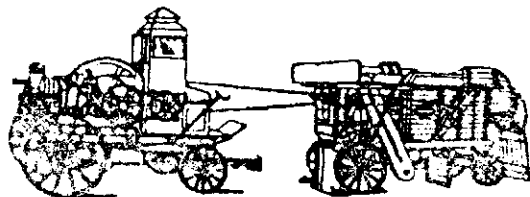
192-60

O. Ilioviciu

lăcătar artistic de mașini, motoare și edificii
Bistrița-Besztercze.

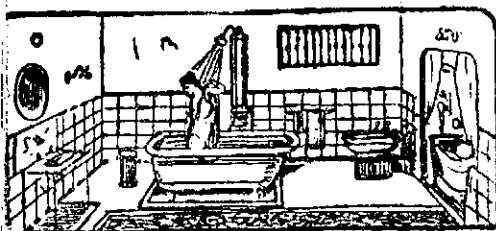
Execută totfelul de lucrări în branșa zidăriei și lăcătușeriei precum și ferării pentru zidări noi, porți de fier, balcoane, trepte, garduri pentru morminte și mașini de gătit. — Reparează pe lângă garanță orice fel de mașini agricole, motoare, mașini de cusut, biciclete, cumpene — cu prețurile cele mai convenabile. □

EDUARD LEXEN,

tinichigiu și antepriază de instalațiuni
Brașov, Atelier: Strada Lungă Nr. 63.
Prăvălie: Strada Gâbel Nr. 2.
Telefon Nr. 334.

recomandă pentru pregătirea muncii de tinichigiu și galanterie la
edificii, precum coperișe, și învelișuri de turn, ornamente de metal, vase
pentru bucătărie, dulapuri pentru ghiță, vase pentru spălat și altele.
Specialist în apaducte la case, canalizări,
conducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie

Lampe de carbid de totfelul
de la 3 coroane în sus. —
Engrosiștilor li-se dau rabat.
Depozit bogat în vâni de
scăldat, cămine, closete etc.
Serviciu conștiințios. Prețuri
moderate. Reparație promptă

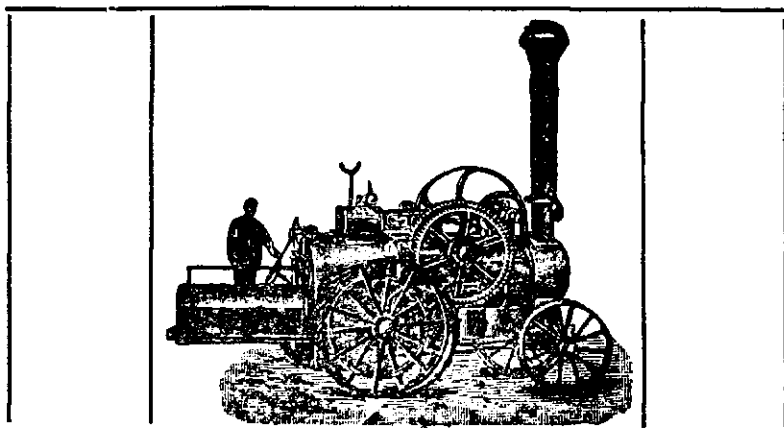
29-

FRĂȚII FRIEDRICH

atelier și deposit de mașini
TEMESVÁR—JOZSEFVÁROS

Telefon interurban ————— Tel-fo-n interurban
BIROU: 724. ATELIER: 950.

Locomotive automate! Locomotive!

Nu-i așa că v-ați convins că viitorul e al locomobilelor! Folos numai cu acestea se poate avea! Toate locomobilele de aburi se transformă în automate după 3 sisteme și anume: prin transmisiunea pe osie, cel mai nou sistem „RECORD” brevet propriu, prin roți dințate și prin înlanțuire. În fabrica noastră de mașini s-au executat până acum 1200 de transformări. Serviciu prompt în branșă.

Pot expedia în orice moment aliaje, osii de oțel, tălpi și toate părțile constructive necesare pentru transformarea în automate a 100 mașini cu aburi, în stare brută sau lucrare gata, pentru 3 sisteme: „RECORD” de transmisiune, brevet propriu, roți dințate și înlanțuire.

Serviciu prompt!

Expediție imediată!

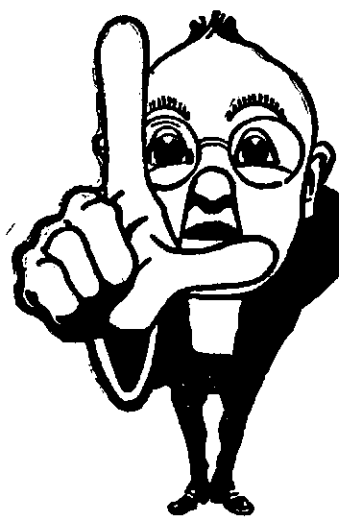
Cereți preliminară detaliată de prețuri.

(Fi 176)

Dacă comandați ceva

ori cereți prospecte dela cei ce inserează anunțuri în ziarul nostru, vă rugăm

să vă referiți la ziarul nostru.

Făcând-o aceasta cererilor d-voastre li-se vor da deosebită atenție, veți fi bine serviți, firmele respective având nevoie de recomandarea noastră. În caz, că am primi oarecari plângeri în contra vre-unei din aceste firme, am înceta imediat a mai recomanda firma respectivă.

Administrația ziarului
„ROMANUL”.

Nouă tipografie românească în Arad, strada Zrinyi Nr. 1a.

Tipografia „Concordia“

atelier tipografic al ziarului „ROMÂNUL“ și al
foii populare a partidului, „POPORUL ROMÂN“

Anunță cu adânc respect onoratului public românesc în-
trarea sa în activitate, în serviciul cultural al neamului,
stând la dispoziția comitetului nostru național. :: ::

Provăzută cu aranjament tehnic modern, care
îi dă putința să execute lucrări alese și
o o artistice în ale tipografiei, o o

Tipografia „Concordia“

are afară de mașina mare, cu care se tipăresc
organele publicistice ale partidului nostru națio-
nal, încă două mașini, noi, apte pentru executarea
celor mai fine lucrări grafice :: :: :: ::

Tipărituri de bancă, tot soiul de tipărituri pentru birouri
avocațiale, invitări, anunțuri și orice fel de tipăritură se
execută solid, frumos și se compută cu prețuri moderate la

Tipografia „Concordia“

Roaga onoratul public românesc pentru binevoitorul sprijin.

Telefon pentru oraș și interurban Nr. 750.

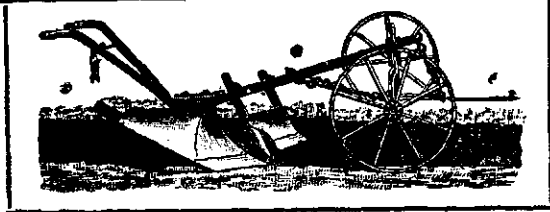
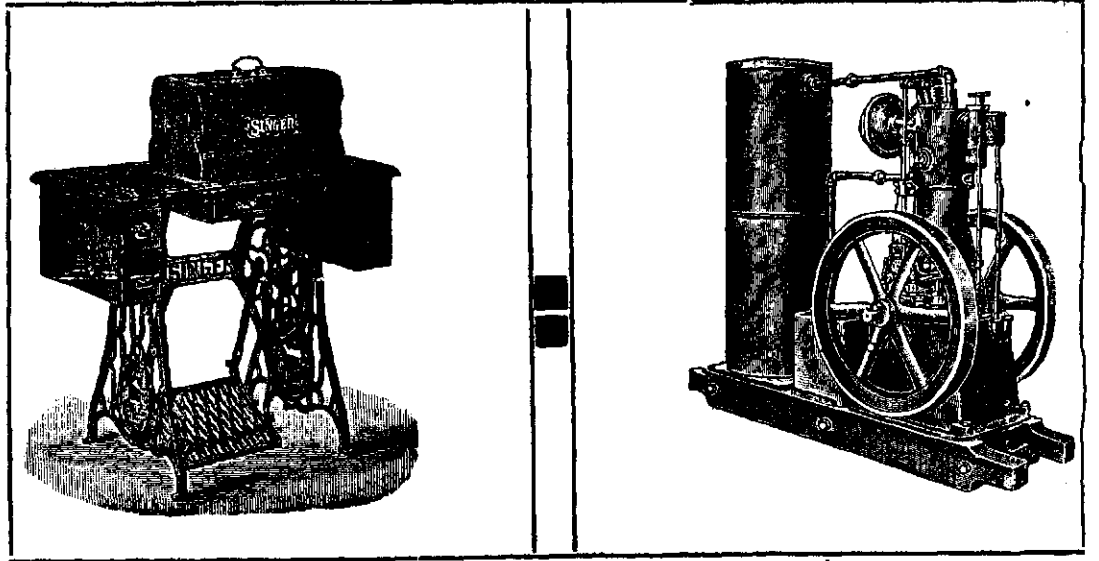
MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Făbián László n-rul 5—6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea on. pu-
blic asupra marelui meu
magazin de totfelul de ma-
șini agricole cum sunt:
mașini de sămănat, tree-
rat, pluguri grape, preșuri,
și mori de struguri, ma-
șini de cusut.

Mai departe reconstruez
tot felul de Locomobile
să umble singure.

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 188.

Post sparcassa unq. 29,349.

Banca generală de asigurare societate pe acții în Sibiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de Institutul financiar (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI“ ȘI PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII“.

„Banca generală de asigurare“ face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare“ le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbai de încredere ai societății. — Prospece, ta-
rife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca avizitori buni și cu legături — pot fi primite
oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare“ dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare
fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cei interesați să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare“ DIRECȚIUNEA: SIBIU—NAGYSZEBEN (CASA „ALBINA“).
AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BÉ-
KÉS, CSANÁD, BIHOR, TIMIȘ, TORONTÁL, CARAȘ-SEVERIN Arad str. László Vilmos nr. 2. Telefon nr. 850.
(Ba 240—156)